Fryslân | 2022

Kennis maakt kracht



Noordelijke Rekenkamer

Groningen
Fryslân
Drenthe

Kennis maakt kracht

Het versterken van het Institutioneel Geheugen van Provinciale Staten van Fryslân

Opstellers	Klaas Kwakkel en Sam Heslinga
Portefeuillehouder	Jan van der Bij
Datum	4 juli 2022

Voorwoord

Een onderzoek naar het institutioneel geheugen. Misschien niet meteen een voor de hand liggend onderwerp voor een rekenkamer. Toch is er, zo menen wij, alle aanleiding toe: dikwijls zien wij in ons onderzoek dat Provinciale Staten eerdere besluitvorming vergeten. Dat is hen niet kwalijk te nemen: Statenleden hebben beperkt tijd beschikbaar voor het Statenwerk, fracties worden gemiddeld steeds kleiner, de werkdruk per fractielid daardoor hoger, en de doorstroming in de Staten is groot.

Nu is het wel zo, dat Provinciale Staten 'hulptroepen' hebben voor hun werk: fractieondersteuning, griffie en rekenkamer. Over die vormen van ondersteuning is vooral nagedacht bij de invoering van het dualisme in 2003, met als doel het versterken van de kaderstellende en controlerende rollen van Provinciale Staten. Inmiddels zijn we heel wat jaren verder en is er maatschappelijk veel gewijzigd. De digitale mogelijkheden veroorzaken een niet aflatende informatiestroom zodat volksvertegenwoordigers geen gebrek hebben aan informatie maar er eerder door bedolven worden. Er is sprake van toenemende politieke fragmentatie en doorstroming van fracties. Het vertrouwen in de politiek neemt af. Verder wordt beleid steeds vaker gemaakt in samenwerking tussen bestuurslagen.

Kortom: het werk van de volksvertegenwoordigers lijkt complexer te zijn geworden. Voor de Noordelijke Rekenkamer voldoende aanleiding om zich af te vragen of de bestaande ondersteuning van volksvertegenwoordigers nog adequaat is, gezien de gewijzigde omstandigheden. Tegelijkertijd beogen we met dit onderzoek handreikingen te geven over het verbeteren van de ondersteuning, steeds vanuit de optiek dat volksvertegenwoordigers goed gefaciliteerd dienen te zijn.

Wat hier voor u ligt is een bijzonder rapport. Niet alleen gaat dit in de eerste plaats over Provinciale Staten zelf, maar is het ook op een bijzondere manier tot stad gekomen. De ambtelijke controle ('zijn de gegevens correct') is dit keer hoofdzakelijk door de griffie gedaan. Daarnaast is er geen bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten gevraagd, omdat we dat niet vonden passen bij het karakter en het doel van dit onderzoek. In plaats daarvan heeft het presidium de kans gekregen een reactie op te stellen; het Friese presidium heeft om begrijpelijke redenen afgezien van het geven van een reactie.

In het onderzoek stond de informatie van en voor Statenleden centraal: welke behoefte aan inhoudelijke ondersteuning hebt u als Statenleden, wie moet daar in uw ogen in voorzien, en hoe is die ondersteuning dienovereenkomstig te versterken? Vanuit uw ervaring en met onze aanbevelingen kunt u de nieuwe Statenleden een goede start bezorgen. Het woord is aan u.

Inhoud

Voorwoord **2**

Conclusies en aanbevelingen **5**

Achtergrond en vraagstelling 5
Conclusies 6
Aanbevelingen 9

1. Inleiding **11**

1.1 Aanleiding 11
1.2 Achtergronden 13
1.3 Onderzoeksvraag 15
1.4 De aanpak van het onderzoek 16
1.5 Leeswijzer 17

2. Enquête onder PS en fractieondersteuning Fryslân **18**

2.1 Informatie- en ondersteuningsbehoefte van Provinciale Staten 18
2.2 Oordeel gebruikers 19
2.3 Samenvattende bevindingen 20

3. (Eisen aan) informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten **21**

3.1 Inleiding 21
3.2 Invulling door GS en ambtelijke organisatie 22
3.3 Aanvullende kaders over de informatievoorziening van Provinciale Staten 24
3.4 Worden de kaders nageleefd? 27
3.5 Samenvattende bevindingen 28

4. Ondersteuning van Statenleden: ambtelijke bijstand **30**

4.1 Inleiding 30
4.2 Verordening ondersteuning Statenfracties provincie Fryslân 2017 30
4.3 Ambtelijke bijstand in de praktijk 31
4.4 Samenvattende bevindingen 32

5. Ondersteuning van Statenleden: griffie **33**

5.1 Inleiding 33
5.2 Oordeel Statenleden 33
5.3 Richtlijnen 36
5.4 Inwerkprogramma Statenleden 38
5.5 Omvang van de griffie 38
5.6 Samenvattende bevindingen 40

6. Ondersteuning van Statenleden: fractieondersteuning **42**

6.1 Inleiding 42
6.2 Fractieondersteuning in de praktijk 42

6.3 Verordening ondersteuning Statenfracties provincie Fryslân 2017 45
6.4 Commissieleden 47
6.5 Samenvattende bevindingen 48

7. Het Statenarchief 49

7.1 Gebruik en beoordeling Statenarchief 49
7.2 Vergelijkend perspectief 51
7.3 Samenvattende bevindingen 52

Bronnenlijst 53

Bijlage 1: Fragmentatie, aantal en omvang van fracties in Provinciale Staten van Fryslân 55

Bijlage 2: Enquête Statenleden Fryslân 57

Bijlage 3: Beschrijvende statistieken enquête onder PS 78

Bijlage 4: Enquête fractieondersteuners 79

Bijlage 5: Beschrijvende statistieken enquête fractieondersteuning 86

Bijlage 6: Doelstellingen griffie 87

Conclusies en aanbevelingen

Achtergrond en vraagstelling

De doorstroming in Provinciale Staten is groot en daardoor gaan veel kennis en ervaring verloren. Direct na Statenverkiezingen is ruim de helft van de Friese Statenleden nieuw en gedurende de Statenperiode treedt nog een aantal Statenleden terug. Tegelijkertijd moeten Statenleden van steeds meer markten thuis zijn: het gemiddelde aantal leden per fractie neemt af, waardoor een steeds kleinere groep Statenleden het fractiewerk moet uitvoeren. Hierdoor groeit het belang en de noodzaak van goede ondersteuning.

Het doel van dit onderzoek is om in kaart te brengen hoe Provinciale Staten inhoudelijk worden ondersteund bij hun werkzaamheden en hoe die ondersteuning bijdraagt aan het onderhouden/vergroten van het leervermogen. Wij analyseren daartoe de ondersteuning door informatievoorziening door Gedeputeerde Staten, ambtelijke bijstand, griffie, fractieondersteuning en archieffunctie. De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

Hoe en door welke geledingen worden Provinciale Staten (PS) ondersteund, hoe tevreden zijn PS daarover en hoe kan het leervermogen van PS nog worden vergroot?

Deze vraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

1. Welke tekortkomingen ervaren Statenleden bij het onderhouden en vergroten van het institutioneel geheugen en welke mogelijkheden zien zij voor het verbeteren van het leervermogen?
2. Hoe tevreden zijn Statenleden over de ondersteuning die zij krijgen om te voorzien in hun informatiebehoefte? (Welke informatiebehoefte hebben zij; op welke manier wordt in deze behoefte voorzien en hoe worden zij hierin ondersteund?)
3. Welke afspraken zijn in het verleden gemaakt met betrekking tot de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten? In hoeverre staan deze afspraken helder op het netvlies van betrokkenen en in hoeverre worden deze nageleefd?
4. Welke verschillen bestaan er tussen de noordelijke provincies in dit verband en hoe kunnen zij van elkaar en andere overheden leren?

Conclusies

De hoofdconclusie van het onderzoek luidt als volgt:

De ondersteuning van Provinciale Staten bestaat uit ambtelijke bijstand, griffie, fractieondersteuning, archieffunctie en adequate informatievoorziening door Gedeputeerde Staten. Bij de behandeling van Statenstukken lopen de Friese Statenleden tegen drie belangrijke zaken aan. Ten eerste hebben zij een sterke behoefte aan informatie waaruit blijkt in hoeverre beleid werkt, maar voorzien Gedeputeerde Staten en ambtelijke dienst hen hier structureel[1] onvoldoende van. Ten tweede hebben ze moeite om een helder overzicht te krijgen van eerdere relevante besluitvorming over hetzelfde onderwerp en de afwegingen die toen een rol speelden. Het creëren van het gewenste heldere overzicht wordt bemoeilijkt, doordat het Statenarchief weinig toegankelijk en gebruiksvriendelijk is. Ten derde ontbreekt het Statenleden aan een duidelijk antwoord op de vraag hoe het te behandelen onderwerp zich verhoudt met (besluitvorming over) gerelateerde beleidsthema's.

Over de griffie zijn Provinciale Staten van Fryslân redelijk tevreden, maar er zijn wel enkele verbeterpunten. Er is waardering voor de behandelvoorstellen van de griffie bij Statenstukken, waarin de griffie kan adviseren een stuk niet te behandelen, omdat het niet aan de kwaliteitseisen voldoet. Zelf hebben Statenleden enige schroom een dergelijk oordeel uit te spreken. Tot slot concluderen wij dat Friese Statenleden sterk leunen op de eigen fractieondersteuning. Het budget voor fractieondersteuning is in Fryslân per fractie ongeveer 3 tot 4 keer groter dan in Drenthe en Groningen. Friese fractiemedewerkers komen meer toe aan politiek-inhoudelijke werkzaamheden zoals het voorbereiden van moties en amendementen.

Hieronder geven wij gedetailleerder antwoord op de deelvragen van het onderzoek. Per deelvraag staat steeds het korte antwoord op de vraag cursief weergegeven en daaronder een toelichting.

1. **Welke tekortkomingen ervaren Statenleden bij het onderhouden en vergroten van het institutionele geheugen en welke mogelijkheden zien zij voor het verbeteren van het leervermogen?**

De belangrijkste tekortkoming die Friese Statenleden ervaren is dat zij het lastig vinden om een helder overzicht te krijgen van besluitvorming uit het verleden en de afwegingen die toen een rol speelden.

De toenemende roulatie van Statenleden is de eerste oorzaak waardoor het voor Statenleden lastig is om een helder overzicht te krijgen van besluitvorming uit het verleden. Ten tijde van die besluitvorming zaten velen van hen nog niet in de Staten, waardoor zij daar geen eigen herinnering aan hebben. Een tweede oorzaak is dat het Statenarchief volgens Statenleden weinig toegankelijk en weinig gebruiksvriendelijk is. De ambtelijke organisatie herkent en onderschrijft die mening. Tevens is de vindbaarheid van informatie volgens Statenleden voor verbetering vatbaar. Een groot deel van de Friese Statenleden maakt niet of nauwelijks gebruik van het archief. Drentse en Groningse Statenleden lopen in hun eigen archieven tegen dezelfde problemen aan. In Fryslân zijn het vooral de fractiemedewerkers

[1] Mede gebaseerd op de rode draden die getrokken zijn uit de conclusies en aanbevelingen van vijftien jaar Rekenkameronderzoek (Bron: Beers, E., & Schaap, L., Noordelijke Rekenkamer, Luister nou eens!, 2020.).

die het Statenarchief raadplegen, maar ook zij oordelen overwegend negatief over de vindbaarheid van relevante informatie. Tot slot laten Friese Statenleden weten dat het zonder de fractieondersteuning niet mogelijk is het werk uit te voeren, omdat de kwaliteitseisen en de vindbaarheid van de stukken te wensen over zouden laten. Zij zien de fractieondersteuning dus als belangrijk voor het institutionele geheugen van Provinciale Staten.

2. Hoe tevreden zijn Statenleden over de ondersteuning die zij krijgen om te voorzien in hun informatiebehoefte? (Welke informatiebehoefte hebben zij; op welke manier wordt in deze behoefte voorzien en hoe worden zij hierin ondersteund?)

Ondersteuning door Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie

Vergeleken met Groningen en Drenthe hebben Provinciale Staten van Fryslân de breedste en grootste behoefte aan informatie en ondersteuning. Ze vinden het vooral heel wenselijk dat Gedeputeerde Staten en/of de ambtelijke dienst voortgangs- en monitoringsinformatie verschaffen waaruit blijkt in hoeverre het beleid werkt. De informatievoorziening hierover in de praktijk is beduidend minder dan zij wensen (paragraaf 3.2). Daarnaast wensen Statenleden inhoudelijk geïnformeerd te worden over alternatieve scenario's en samengevatte en geduide beleidsinformatie te ontvangen van Gedeputeerde Staten en/of de ambtelijke dienst. Zij zijn met name ontevreden over de informatie die zij ontvangen over alternatieve scenario's en informatie waaruit blijkt of beleid werkt (paragraaf 3.2).

Ondersteuning in de vorm van ambtelijke bijstand

Verzoeken om ambtelijke bijstand worden via de griffier en de provinciesecretaris voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. Als er voldoende capaciteit kan worden vrijgemaakt binnen de ambtelijke dienst, dan pakt zij het verzoek op.

Ondersteuning door de griffie

Friese Statenleden wensen vooral dat de griffie specialistische ondersteuning biedt bij de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel. Daarnaast wensen Statenleden dat de griffie hen voorziet van samengevatte en geduide beleidsinformatie en informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies. De informatievoorziening hierover in de praktijk door de griffie is een verbeterpunt (paragraaf 5.2). Statenleden zijn positiever over de samengevatte en geduide beleidsinformatie en de specialistische ondersteuning bij de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel.

Het uitgangspunt van de griffie in Fryslân is dat zij verantwoordelijk is voor het borgen van het democratisch besluitvormingsproces. De werkzaamheden van de griffie om hier aan bij te dragen variëren sterk. Enerzijds gaat het om faciliterende werkzaamheden en anderzijds om het verstrekken van inhoudelijke ondersteuning, bijvoorbeeld door de stukkenstroom richting Provinciale Staten af te stemmen met ambtenaren, behandelvoorstellen op te stellen (zie deelvraag 3) en te adviseren aan de agendacommissie.

Ondersteuning door de fractieondersteuning

De resultaten van de enquête laten zien dat de feitelijke ondersteuning door de eigen fractieondersteuning aansluit bij de wensen van de Statenleden. Tevens laat de enquête zien dat Friese Statenleden sterk leunen op de eigen fractieondersteuning voor in ieder geval zes van de acht

onderscheiden vormen van hulp en informatie. Fractiemedewerkers leveren vooral ondersteuning bij de meer politiek-inhoudelijke taken.

Ondersteuning in de vorm van het Statenarchief

Op de meeste aspecten, bijvoorbeeld de betrouwbaarheid van informatie, scoort het Friese Statenarchief goed. Zoals al bij deelvraag 1 opgemerkt, laten de toegankelijkheid, de gebruiksvriendelijkheid en de vindbaarheid van informatie te wensen over.

3. Welke afspraken zijn er in het verleden gemaakt met betrekking tot de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten? In hoeverre staan deze afspraken helder op het netvlies van betrokkenen en in hoeverre worden deze nageleefd?

Ter aanvulling van de wettelijke passieve en actieve informatieplicht van Gedeputeerde Staten zijn afspraken gemaakt over de informatievoorziening aan Provinciale Staten. Zo dient de ambtelijke organisatie gebruik te maken van de formats die op de website beleidvandezetijd.frl staan. Deze formats bestaan sinds 2016 en bevatten voor verschillende typen documenten richtlijnen. Volgens de griffie maken niet alle ambtenaren in de praktijk gebruik van de formats. Hier wordt niet nadrukkelijk op toegezien, maar het is wel gebruikelijk dat de griffie behandelvoorstellen opstelt bij Statenstukken. Zij kan dan adviseren om een stuk niet in behandeling te nemen, omdat het niet aan de kwaliteitseisen voldoet.

Provinciale Staten kunnen ook zelf beslissen een stuk niet in behandeling te nemen, als het kwalitatief onder de maat is. Er lijkt enige terughoudendheid te zijn bij Provinciale Staten om dit te doen, omdat dat opgevat zou worden als kritiek op de ambtenaar die het stuk heeft opgesteld.

4. Welke verschillen bestaan er tussen de noordelijke provincies in dit verband en hoe kunnen zij van elkaar en andere overheden leren?

Tussen de Noordelijke provincies bestaan diverse verschillen. De meest opvallende verschillen beschrijven we hier, voor de overige verwijzen we naar het rapport. Ten eerste valt op dat Drentse Statenleden ontevredener dan hun Groningse en Friese collega's zijn over de informatie die zij van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke dienst ontvangen over alternatieve scenario's. Ten tweede zijn in Groningen de behoeften van de Staten en de invulling daarvan door de griffie beter op elkaar afgestemd dan in Fryslân en Drenthe, vooral als het gaat om de behoefte aan informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies. Ten derde blijkt de Drentse griffie zich vergeleken met die van Groningen en Fryslân weinig te bemoeien met de kwaliteit van de Statenstukken. Ten vierde is de fractieondersteuning in Fryslân beduidend groter en breder dan die in Groningen en Drenthe. Het budget voor fractieondersteuning is in Fryslân per fractie ongeveer 3 tot 4 keer groter en Friese fractiemedewerkers komen meer toe aan politiek-inhoudelijke werkzaamheden zoals het voorbereiden van moties en amendementen. Zij zijn gemiddeld gezien langer in dienst dan hun Groningse en Drentse collega's. Friese Statenleden leunen sterk op de fractieondersteuning en zijn daardoor (naar eigen zeggen) minder afhankelijk van Gedeputeerde Staten voor de informatievoorziening. Ten vijfde heeft Drenthe als enige van de drie provincies een groep (Staten)onderzoekers (ondergebracht bij de griffie).

Aanbevelingen

Aanbeveling 1. Verhoging kwaliteit Statenstukken

A. *Provinciale Staten, versterk het bestaande kwaliteitskader (de formats op www.beleidvandezetijd.frl), voor Statenstukken. Neem daarin in ieder geval de volgende onderdelen op:*

- *tijdlijn met daarin momenten waarop eerdere besluitvorming door of communicatie met Provinciale Staten heeft plaatsgevonden over hetzelfde onderwerp, voorzien van een directe koppeling naar elk van de afzonderlijke stukken;*
- *overzicht van beslismomenten van dossiers of onderwerpen die een zeker raakvlak hebben met het te behandelen onderwerp, waarbij ook aandacht geschonken dient te worden aan relevante onderzoeken van de Noordelijke Rekenkamer en een overzicht van de mate waarin de overgenomen aanbevelingen geïmplementeerd zijn;*
- *overzicht van recente of geplande besluitvorming over hetzelfde onderwerp in andere overheidsorganen (provincies, gemeenten, waterschappen, het Rijk) en IPO.*

Een aanvulling van het bestaande kwaliteitskader met bullet 1 en 2 zou er toe moeten leiden dat Statenleden ook andere relevante Statenstukken (van eerdere besluitvorming of besluitvorming uit aangrenzende dossiers) aangereikt krijgen. Dit gebeurt nu onvoldoende en als Statenleden of fractiemedewerkers zelf op zoek gaan in het Statenarchief vinden ze deze stukken doorgaans niet. De derde bullet komt tegemoet aan de behoefte van Statenleden aan informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies.

B. *Toets of beoogde Statenstukken voldoen aan de kwaliteitscriteria uit het kwaliteitskader en zo niet, stuur deze dan terug naar Gedeputeerde Staten. Wees daar streng en consequent in.*

Het zou logisch zijn om deze taak te beleggen bij de agendacommissie, omdat die commissie bepaalt welke punten (en stukken) op de agenda komen.

C. *Evalueer dit kwaliteitskader minimaal één keer per Statenperiode en maak daarin een analyse van de afwijkingen van de kwaliteitscriteria. Pas de formats zo nodig aan naar aanleiding van deze evaluatie of naar aanleiding van eventuele nieuwe wensen van de Statenleden die op dat moment zitting hebben in de Staten.*

Aanbeveling 2. Verbetering informatie over effectiviteit

Provinciale Staten, maak algemene afspraken over de wijze waarop u bij nieuw beleid geïnformeerd wordt over de vraag in hoeverre dit beleid leidt tot de gewenste maatschappelijke resultaten. Maak voor minder goed meetbare resultaten aanvullende (kwalitatieve en procesmatige) afspraken. Besteed nadrukkelijk aandacht aan de vraag hoe concreet u hierover geïnformeerd moet worden (met indicatoren die niet wijzigen over tijd). Leg deze afspraken vast in een algemeen kader.[2]

[2] Zie ook aanbevelingen uit eerdere onderzoeksrapporten van de Noordelijke Rekenkamer, zoals het onderzoek over de zoektocht naar duurzaamheid in het landbouwbeleid uit 2020.

Aanbeveling 3. Verbetering kennisbank

Provinciale Staten, investeer in een brede, laagdrempelige kennisbank met een adequate zoekfunctie. Plaats in die kennisbank alle relevante informatie die voor de beeld- en besluitvorming van Provinciale Staten van belang is. Formuleer als Provinciale Staten welke informatie deze kennisbank zou moeten bevatten. Dat kunnen bijvoorbeeld themadossiers zijn van grote provinciale projecten (zie kader onder deze aanbeveling).[3] Maak de kennisbank openbaar toegankelijk (met inachtneming van de criteria uit de Wet open overheid (Woo) die binnenkort in werking treedt), om zodoende de betrokkenheid van de samenleving bij de provinciale politiek te versterken. Het kan eveneens zinvol zijn met de andere noordelijke provincies de mogelijkheid van een gezamenlijke kennisbank te verkennen, zodat geprofiteerd kan worden van kennis en expertise binnen andere provinciale organisaties. Daarnaast kan op deze manier worden ingespeeld op de wens van Provinciale Staten om meer geïnformeerd te worden over vergelijkbare besluiten in andere provincies.[4]

Ter inspiratie
In Groningen heeft de ambtelijke organisatie themadossiers opgezet en breidt zij deze themadossiers verder uit, zodat Statenleden snel de historie en reikwijdte van een dossier kunnen inzien. Met (het uitbreiden van) de themadossiers blijft belangrijke kennis behouden voor de Staten en dat draagt bij aan het institutionele geheugen. Zie https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/.

Aanbeveling 4. Introductie voor tussentijdse instromers

Provinciale Staten, zorg ervoor dat ook de Statenleden die tussentijds in Provinciale Staten terecht komen een toegankelijk en alomvattend introductieprogramma krijgen. Zorg ervoor dat zij een concreet aanspreekpunt (bijvoorbeeld bij de griffie of een collega-Statenlid, zie kader) krijgen voor praktische, niet-politieke vragen en informeer hen daarover.

Ter inspiratie:
Provinciale Staten van Groningen hebben recent zelf het maatjesproject opgezet. In het maatjesproject wordt een nieuw Statenlid gekoppeld aan een ervaren Statenlid, waarbij het ervaren Statenlid beschikbaar is om vragen te beantwoorden, voor overleg of voor advies. De gedachte is dat met het maatjesproject belangrijke kennis behouden wordt voor de Staten.

Aanbeveling 5. Bewaking doorwerking aanbevelingen

Provinciale Staten, vraag Gedeputeerde Staten, c.q. de griffie een jaar na de behandeling van dit rapport inzicht te geven in de mate van inhoudelijke implementatie van de door u overgenomen aanbevelingen.

[3] Dit maakt het mogelijk de kennisbank geleidelijk te vullen met themadossiers, zodat de kennisbank op natuurlijke wijze gevuld raakt. Het uiteindelijke doel van de aanbeveling is en blijft de totstandkoming van een volledige kennisbank met adequate zoekfunctie.
[4] Zolang een openbare kennisbank niet is gerealiseerd, zorg er dan voor dat er een instructie of cursus beschikbaar is voor Statenleden die duidelijk uitlegt hoe Statenleden en fractiemedewerkers effectief kunnen zoeken én vinden in het huidige Statenarchief. Integreer dit in het introductieprogramma voor nieuwe Statenleden.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De doorstroming in Provinciale Staten is groot. Direct na Statenverkiezingen is ruim de helft van de Friese Statenleden nieuw.[5] Gedurende de Statenperiode treedt vervolgens dikwijls een aanzienlijk aantal Statenleden terug. Verder neemt het aantal fracties toe en het gemiddelde aantal leden per fractie dus af, waardoor individuele Statenleden op steeds meer terreinen deskundig moeten zijn. Het provinciale takenpakket is in de loop van de tijd ingewikkelder geworden. Deze ontwikkelingen, en het toenemende belang van social media, hebben gevolgen voor het collectieve geheugen van Provinciale Staten.

Uit een onderzoek van de Stichting Decentraalbestuur uit 2019 bleek dat 24 procent van de Statenleden die in 2015 werden gekozen, voortijdig terugtrad.[6] Dat is een flinke stijging ten opzichte van de periode 2011-2015, toen 17 procent van de in 2011 aangetreden Statenleden de eindstreep niet haalde. Voor de Noordelijke provincies ging het om de volgende percentages:

Tabel 1: Voortijdig teruggetreden leden PS, 2015-2019.

Provincie	Aandeel voortijdig afgetreden Statenleden 2015-2019
Groningen	23%
Fryslân	26%
Drenthe	15%

Dit zijn tussentijdse wijzigingen; ook de veranderingen die optreden bij verkiezingen zijn ingrijpend. Landelijk is de verwachting dat bij de provinciale verkiezingen in 2023 een op de vijf Statenleden niet doorgaat. Nog eens een kwart twijfelt of ze voor een nieuwe periode willen tekenen.[7] Dit gebrek aan continuïteit wreekt zich met name bij de behandeling van langlopende dossiers. Een voorbeeld daarvan is de besluitvorming in de Friese Staten over het herstelplan voor Thialf in 2019: bijna alle woordvoerders waren nieuw in de Staten (zie tekstkader op de volgende pagina).

[5] Stichting Decentraal bestuur, Kerngegevens Provinciale Ambtsdragers 2005-2019, 2020, p.8. In 2019 ging het om 58 procent.
[6] Stichting Decentraal bestuur: https://www.decentraalbestuur.nl/images/Veranderingen_in_het_provinciaal_bestuur_2015-2019.pdf
[7] Binnenlands Bestuur: https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/een-op-vijf-statenleden-haakt-na-verkiezingen-af.16830706.lynkx?tid=TIDP715922X04F554F79DC14B2EAB913AC55BD60F5DYI5&utm_campaign=BB_NB_Dagelijks&utm_medium=email&utm_source=binnenlandsbestuur

Besluitvorming over Thialf
Provinciale Staten besloten in 2013 aandeelhouder te worden in Thialf en een éénmalige financiële bijdrage te verstrekken van 50 miljoen euro. Vanwege een verlieslijdende exploitatie debateerden de Friese Staten in 2019 over een herstel- en herstructureringsplan voor Thialf. Geen van de 12 woordvoerders in het debat had de besluitvorming in 2013 als Statenlid meegemaakt. Eén van de 12 woordvoerders zat sinds 2015 in de Friese Staten en de overige 11 woordvoerders waren nieuw.

Een andere voor het Statenwerk relevante ontwikkeling is het groeiende en complexer wordende takenpakket van volksvertegenwoordigers. De sterke groei in de beschikbaarheid van informatie en de opkomst van sociale media zijn hier voorbeelden van. Veel informatie is vandaag de dag te vinden op internet, evenals achtergrond- en opinieartikelen over maatschappelijke ontwikkelingen. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) constateert dat volksvertegenwoordigers door de opkomst van sociale media meer en directer contact hebben met hun eigen achterban en eventuele belangenorganisaties; zij zijn makkelijker benaderbaar dan ooit. Mede door sociale media voelen politici druk om snel en scherp te reageren op nieuws. Volgens de ROB staan zij altijd 'aan'. Dit heeft grote gevolgen voor de (ervaren) werkdruk. Andere factoren die van invloed zijn op de werkdruk zijn overdaad van informatie, politieke versnippering, competitie om aandacht en incidentgedreven politiek. Het werk van Statenleden zal altijd veeleisend zijn, maar het kan volgens de ROB niet zo zijn dat slechts een beperkte groep mensen aan die eisen kan voldoen en in staat is om een publiek ambt te vervullen.[8] Met de juiste ondersteuning kunnen de uiteenlopende werkzaamheden effectiever opgepakt worden.

Gegeven deze dynamiek is het de vraag hoe het gesteld is met de kennis, het collectieve geheugen en het leervermogen van de Staten. Hoe bepalen volksvertegenwoordigers wat voor hen relevante informatie is en wat niet? Welke selectie- of filterstrategieën hebben zij? Hoe blijven eerdere lessen op het netvlies van Provinciale Staten staan en hoe kan de kwaliteit van provinciaal beleid gewaarborgd worden? Welke hulp krijgen zij daarbij? Dit wordt onderstreept door de rode draden die getrokken zijn uit de conclusies en aanbevelingen van vijftien jaar Rekenkameronderzoek. In die periode kwam de Rekenkamer vaak tot dezelfde (typen) conclusies en aanbevelingen wat leidt tot het beeld dat het leervermogen van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen beperkt is. Beleidsmanco's blijken hardnekkig en voorgehouden lessen lijken te weinig in acht te worden genomen bij de formulering van nieuw beleid.[9] Een onderzoek van de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI, 2021)[10] heeft soortgelijke uitkomsten: op Rijksniveau zijn politieke debatten en beleidsvoorstellen vaak incompleet door kennisgebrek en het niet benutten van kennis. Niet alle kansen, mogelijkheden, risico's en maatschappelijke waarden zouden voldoende aan bod komen. Met andere woorden: er wordt onvoldoende geleerd. Het niet benutten van deze kennis zou ten koste kunnen gaan van de effectiviteit en uitvoerbaarheid van beleid.

Deze ontwikkelingen zijn voor de Noordelijke Rekenkamer aanleiding geweest om onderzoek te doen naar de wijze waarop Provinciale Staten in de Noordelijke provincies worden ondersteund bij hun werkzaamheden en hoe eerdere lessen worden gebruikt bij de vormgeving van beleid. Het collectieve geheugen van de Staten beperkt zich namelijk niet tot de zittende Statenleden, maar ligt ook besloten

[8] Raad voor het Openbaar Bestuur, Briefadvies Ondersteuning Tweede Kamer, 2021.
[9] Beers, E., & Schaap, L., Noordelijke Rekenkamer, Luister nou eens!, 2020.
[10] Heimovaara, S., Benschop, J. P., Cools, R., Debackere, K., van der Hagen, T. H., Meijer, N., Essers, P. W., AWTI, Rijk aan kennis, naar een herwaardering van kennis en expertise in beleid en politiek, 2021.

in de ondersteunende systemen en diensten van de Staten. Die systemen en diensten bevatten immers relevante eerdere lessen; de kunst is om die lessen op de juiste momenten naar voren te halen en te benutten.

Definitie kennis[11]
Kennis is het geheel aan deskundigheid (vaardigheden, ervaring, houding, ect.). Kennis kan bestaan op schrift (protocollen, afspraken of een kennisbank) en in de hoofden van mensen (ervaring, expertise).

Definitie lerende overheid[12]
Een lerende overheid is een overheid die voortdurend in staat is om structuren, processen en beleid te herformuleren in het licht van nieuwe kennis en inzichten, successen en mislukkingen. Het leervermogen van een overheid bestaat uit de capaciteit om gegevens en informatie te verwerken en in te zetten om bestaand beleid en beheer kritisch te beschouwen en waar mogelijk te verbeteren, en nieuw beleid beter te maken dan het oude.

1.2 Achtergronden

In deze paragraaf verkennen we hoe de samenstelling van Provinciale Staten is veranderd vanaf het moment dat de dualisering in werking trad (2003) tot eind 2021. In deze paragraaf gaan we iets dieper in op de vraag hoeveel tijd Statenleden aan het Statenwerk besteden. Verder bekijken we hoe de samenstelling van Provinciale Staten is veranderd: zijn Statenfracties inderdaad (veel) kleiner geworden?

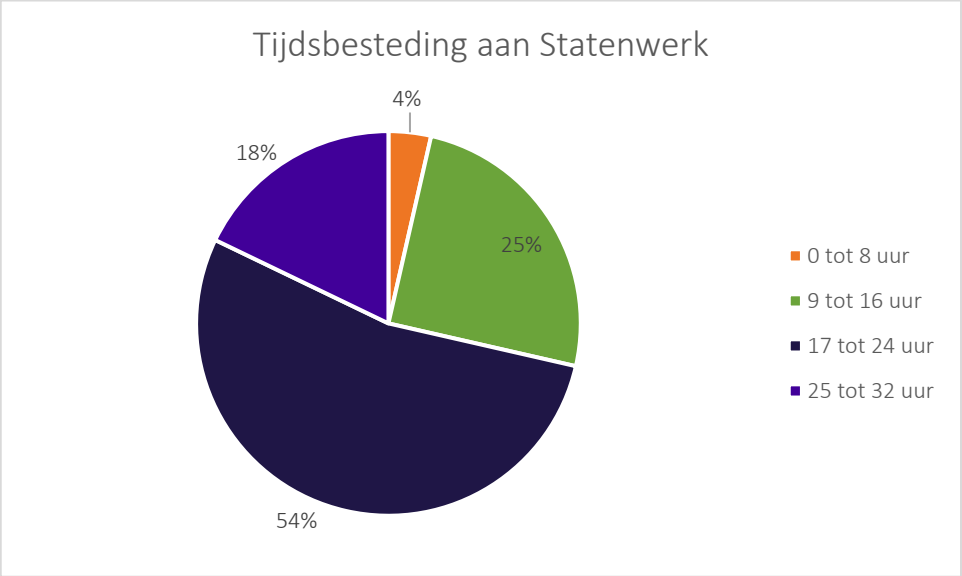
Met de dualisering ontstond een scheiding tussen de uitvoerende macht (het college van Gedeputeerde Staten) en de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende macht (Provinciale Staten). Provinciale Staten stellen de algemene beleidsinhoudelijke kaders vast waarbinnen Gedeputeerde Staten dienen te opereren. Provinciale Staten controleren of Gedeputeerde Staten dat naar wens doen en of de kaders bijgesteld moeten worden, bijvoorbeeld omdat beleid niet (voldoende) werkt. Het serieus en goed uitvoeren van deze taken draagt bij aan kwalitatief goed bestuur en een goed functioneren van de provinciale democratie.

1.2.1 Tijdsbesteding aan Statenwerk

Provinciale Staten zijn het hoogste bestuursorgaan van de provincie en zij worden iedere vier jaar gekozen via rechtstreekse verkiezingen. De Friese Staten hebben 43 leden. Provinciale Staten zijn een vertegenwoordigend orgaan waarbij de leden ook andere activiteiten ontplooien: de meeste Statenleden combineren het Statenlidmaatschap met een omvangrijkere betaalde baan. In 2014 besteedden Statenleden van de Nederlandse provincies gemiddeld zo'n 20 uur per week aan het Statenwerk.[13] Uit de enquête die wij uitvoerden in het kader van dit onderzoek blijkt dat de meeste Friese Statenleden vandaag de dag 17 tot 24 uur per week aan het Statenwerk besteden (figuur 1) en geen enkel Fries Statenlid meer dan 32 uur In de laatste jaren worden provincies geconfronteerd met uitdagende complexe maatschappelijke vraagstukken, zoals de energietransitie. Specifiek voor Fryslân zijn vraagstukken rondom Thialf, het veenweidegebied, Windpark Fryslân en krimp/leefbaarheid zeer

[11] Stam, C., Productiviteit van de kenniswerker, wegwijzer in kennismanagement, 2004. Verbooy, H., Kennismanagement: de praktijk, Tijdschrift voor Multimedia, Nr. 12, 1997.
[12] Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), PUMA: Knowledge Management: Learning-by-comparing experiences from private firms and public organizations, 2001. Van der Knaap, P., Tijdschrift en platform voor public governance audit & control, Lerende overheid, intelligent beleid?, pp. 24-27, December 2006.
[13] BMC: https://www.bmc.nl/werkvelden/praktijkcase/ipo-democratische-legitimering-van-de-provinciale-staten.

omvangrijke en complexe dossiers met een lange looptijd, vaak langer dan de duur van één Statenperiode.



Figuur 1: Tijdsbesteding aan Statenwerk, resultaat van enquête gehouden onder Friese Statenleden (N=28)

In relatief grote fracties - en zeker de grote fracties die voorheen bestonden - kan het werk adequaat verdeeld worden. Niet alle grote complexe projecten hoeven bij één Statenlid in de portefeuille terecht te komen. In grote fracties is de kans groter dat zittende leden ook in de bestuursperiode ervoor al Statenlid waren en dus ervaring en (inhoudelijke) kennis hebben. Zij kunnen die overdragen op nieuwe fractiegenoten. Nieuwe Statenleden moeten zich extra inspannen om het Statenwerk goed te doen.

Bevinding: Voor veel Statenleden is het Statenlidmaatschap een functie naast een betaalde baan. De meeste leden van de Friese Staten besteden niet meer dan 24 uur per week aan het Statenwerk.

1.2.2 Samenstelling Friese Staten 2003-nu

Uit ons onderzoek blijkt dat Statenfracties in Fryslân vandaag de dag gemiddeld kleiner zijn dan in eerdere bestuursperiodes. Een gemiddelde Statenfractie in Fryslân bestaat momenteel uit ongeveer 3 leden.[14] Direct na de verkiezingen van 2003 en 2007 waren dat er nog ruim 5.[15] Wat van belang is, is de mate van fragmentatie. Bijlage 1 bevat een nadere beschrijving van de politieke fragmentatie in de Friese Staten, evenals cijfermatige informatie over het aantal afsplitsingen per bestuursperiode en de relatieve omvang van de grootste partij(en) per bestuursperiode.

Bevinding: Samenvattend is het beeld dat het politieke landschap in de Friese Staten gedurende de periode 2003-2021 meer gefragmenteerd is geraakt: er zijn nu meer partijen en de grootste fracties zijn fors kleiner geworden.

[14] 43 zetels gedeeld door 14 partijen is 3,07 zetels per partij.
[15] 2003: 55 zetels gedeeld door 10 partijen is 5,5 zetels per partij; 2007: 43 zetels gedeeld door 8 partijen is 5,375 zetels per partij.

1.3 Onderzoeksvraag

Zoals in paragraaf 1.1 al gesteld, zijn het opdoen, delen en overdragen van kennis van groot belang voor de kwaliteit van het Statenwerk. Politieke fragmentatie (steeds meer en daardoor steeds kleinere fracties) heeft daarop een negatieve invloed. Anders gezegd: het collectieve geheugen van Provinciale Staten staat onder druk. Hierdoor groeit het belang en de noodzaak van goede ondersteuning. De kennis en ervaring die voorheen werden opgedaan bij de ervaren fractiegenoot moeten nu deels ergens anders gezocht worden.

Een effectieve samenwerking tussen Provinciale Staten (-fracties) en ondersteunende diensten is een belangrijke voorwaarde voor het goed kunnen uitvoeren van hun kaderstellende en controlerende werkzaamheden door Statenleden. De Raad voor het Openbaar Bestuur (2020, p.16) onderscheidt enkele soorten ondersteuning: griffie, fractieondersteuning en ambtelijke bijstand. Wij voegen daar een bruikbaar archief met efficiënte zoekfunctie en de informatievoorziening door Gedeputeerde Staten aan toe.[16] Het doel van dit onderzoek is om in kaart te brengen hoe Provinciale Staten inhoudelijk worden ondersteund bij hun werkzaamheden en hoe die ondersteuning bijdraagt aan het onderhouden/vergroten van het leervermogen.

De centrale onderzoeksvraag ten tijde van de start van het onderzoek luidde als volgt: “Hoe kan het leervermogen van Provinciale Staten worden vergroot, hoe worden PS hierin ondersteund, welke rol speelt de ambtelijke organisatie hierbij, en hoe draagt dit bij aan de kwaliteit van het gevoerde beleid?” Gedurende het onderzoek is gebleken dat deze onderzoeksvraag verder toegespitst moest worden, om de juiste focus aan te kunnen brengen en om te voorkomen dat het functioneren van het gehele ambtelijke apparaat object van onderzoek zou worden. Wij hebben besloten het onderzoek te focussen op de inhoudelijke ondersteuning van Provinciale Staten door griffie en fractieondersteuning. Voorts is in het onderzoek aandacht geschonken aan belangrijke ondersteunende faciliteiten; wij analyseren daartoe de ondersteuning door ambtelijke bijstand, griffie, fractieondersteuning, archieffunctie en de informatievoorziening door Gedeputeerde Staten.

Daarnaast hebben we gekeken naar de wensen en (kwaliteits-)eisen die Statenleden stellen aan stukken en de wijze waarop daar invulling aan is gegeven door Gedeputeerde Staten en de ambtelijke dienst. Daarmee is het onderzoek naar de relatie tussen de ondersteuning en de kwaliteit van het gevoerde beleid geschrapt. Dit resulteert in de volgende geactualiseerde hoofdvraag:

Hoe en door welke geledingen worden Provinciale Staten (PS) ondersteund, hoe tevreden zijn PS daarover en hoe kan het leervermogen van PS nog worden vergroot?

Deze centrale onderzoeksvraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

[16] Een van de organisaties waar Statenleden ondersteuning kunnen krijgen is de Nederlandse Vereniging voor Statenleden. Het doel van deze vereniging is Statenleden sterk en krachtig in stelling brengen. Dit doet ze door activiteiten te organiseren, opleidingen aan te bieden en informatie over actuele onderwerpen beschikbaar te maken. De vereniging ondersteunt Statenleden, burgerstatenleden, commissieleden, duo-statenleden steunfractieleden en fractievertegenwoordigers. Bron: Nederlandse Vereniging voor Statenleden: https://www.statenlidnu.nl/vereniging

1. Welke tekortkomingen ervaren Statenleden bij het onderhouden en vergroten van het institutioneel geheugen en welke mogelijkheden zien zij voor het verbeteren van het leervermogen?
2. Hoe tevreden zijn Statenleden over de ondersteuning die zij krijgen om te voorzien in hun informatiebehoefte? (Welke informatiebehoefte hebben zij; op welke manier wordt in deze behoefte voorzien en hoe worden zij hierin ondersteund?)
3. Welke afspraken zijn in het verleden gemaakt met betrekking tot de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten? In hoeverre staan deze afspraken helder op het netvlies van betrokkenen en in hoeverre worden deze nageleefd?
4. Welke verschillen bestaan er tussen de noordelijke provincies in dit verband en hoe kunnen zij van elkaar en andere overheden leren?

1.4 De aanpak van het onderzoek

Voor het onderzoek hebben we een kwantitatieve analyse uitgevoerd. Hiermee hebben we in kaart gebracht hoe de samenstelling van Provinciale Staten van 2003 tot nu is veranderd, in termen van aantal partijen en omvang van de partijen. Tevens hebben we geanalyseerd hoe de omvang van de ambtelijke organisatie, griffie en fractieondersteuning zijn veranderd in diezelfde periode.

In aanvulling op de kwantitatieve analyse hebben we voor dit onderzoek een enquête verspreid onder de Statenleden van Fryslân en hun fractiemedewerkers. In aanvulling daarop zijn (groeps-)gesprekken gevoerd met een aantal Friese Statenleden. Het doel daarvan was enerzijds verificatie van het beeld dat de enquête opleverde en anderzijds het uitdiepen van enkele thema's met betrekking tot het collectieve geheugen van de Staten. Naast gesprekken met Statenleden hebben we gesproken met de provinciesecretaris en de griffie.

Naast de informatie die via de enquêtes en gesprekken is verzameld hebben wij diverse formele documenten geanalyseerd. Dit had als doel inzicht te krijgen in de manier waarop Provinciale Staten worden ondersteund door ambtelijke organisatie, griffie en fractieondersteuning. Het beeld dat hieruit ontstaat is eveneens geverifieerd in bovengenoemde gesprekken. Ook zijn eerdere PS-besluiten en schriftelijke afspraken opgevraagd en geanalyseerd, om in kaart te brengen welke wensen en eisen Provinciale Staten hebben gesteld aan de (kwaliteit van) informatievoorziening van Gedeputeerde Staten en in hoeverre deze worden nageleefd.

Tot slot hebben wij de inzichten in een breder perspectief geplaatst door deze te vergelijken met die van de andere Noordelijke provincies en gemeenten.

1.4.1 Afbakening en onderzoeksperiode

Het onderzoek richt zich enerzijds op de huidige praktijk van het Statenwerk en de daarbij behorende ondersteuning. De huidige generatie Statenleden is geënquêteerd en geïnterviewd. Anderzijds kijken wij, in ieder geval voor de beantwoording van deelvragen drie en vier, terug tot het moment waarop de Wet dualisering provinciebestuur in werking trad (2003).

We beseffen dat een deel van het institutioneel geheugen ook bij de ambtelijke organisatie zit. Om het onderzoek enigszins behapbaar te houden hebben we ervoor gekozen ons primair te richten op het institutionele geheugen van Provinciale Staten zelf.

1.5 Leeswijzer

Het onderzoek heeft twee kernen. De eerste kern betreft de behoefte aan inhoudelijke ondersteuning (hoofdstuk twee). De tweede kern betreft de (tevredenheid over) de verschillende vormen van ondersteuning die ter beschikking staan aan Statenleden:

- Hoofdstuk 3: informatievoorziening door Gedeputeerde Staten;
- Hoofdstuk 4: ambtelijke bijstand;
- Hoofdstuk 5: griffie;
- Hoofdstuk 6: fractieondersteuning;
- Hoofdstuk 7: bruikbaar archief met efficiënte zoekfunctie.

De indeling van de hoofdstukken drie tot en met zeven volgt een vast stramien. We behandelen eerst de meest relevante uitkomsten van de enquête en vullen die aan met ideeën, beelden en ervaringen opgepikt uit de (groeps)gesprekken met betrokkenen. Vervolgens vergelijken we enkele relevante bevindingen met die uit de andere Noordelijke provincies.[17] Daarnaast bevatten de hoofdstukken drie tot en met zes relevante feitelijke informatie die, in samenhang met de enquêteresultaten, ook belangrijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen.[18] Het gaat dan om zaken als de bestaande kaders voor de informatievoorziening tussen Gedeputeerde en Provinciale Staten (H3), de relevante regelingen en verordeningen (H4, H5 en H6), gegevens over de kwantitatieve omvang van griffie en ambtelijke organisatie (H5) en gegevens over de budgetten voor fractieondersteuning (H6). Die laatste twee worden ook kort afgezet tegen die in andere provincies en gemeenten.

[17] Met uitzondering van hoofdstuk 4. Dit hoofdstuk bevat geen informatie over de enquêteresultaten, omdat er in de enquête geen vragen zijn gesteld over ambtelijke bijstand.
[18] Met uitzondering van hoofdstuk 7. Dit hoofdstuk bevat alleen informatie die is gebaseerd op de uitkomsten van de enquête en de gesprekken die we voerden met betrokkenen.

2. Enquête onder PS en fractieondersteuning Fryslân

In het kader van dit onderzoek hebben wij een enquête verspreid onder de Statenleden van Fryslân.[19] De respons op de enquête was ruim 65 procent. Daarbij was er een evenwichtige verdeling onder de respondenten over:

- coalitie- en oppositiepartijen;
- grote en kleine partijen.

Dat maakt de resultaten van de enquête respresentatief voor de huidige generatie Friese Statenleden en daarmee geschikt om te gebruiken in dit onderzoek.

Bijlage 2 bevat de enquêtevragen en de resultaten van de enquête. Bijlage 3 bevat de belangrijkste beschrijvende statistieken bij de enquête. We hebben ook een enquête verspreid onder de fractieondersteuning van de Statenfracties in Fryslân. Bijlagen 4 en 5 bevatten informatie over deze enquête.

De belangrijkste resultaten van beide enquêtes komen terug in de volgende hoofdstukken. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de algemene informatie- en ondersteuningsbehoefte van de Friese Statenleden (paragraaf 2.1). Tevens gaan we in op enkele algemene stellingen in de enquête (paragraaf 2.2).

2.1 Informatie- en ondersteuningsbehoefte van Provinciale Staten

Tabel 2 toont de behoefte van Friese Statenleden aan ondersteuning, en ter vergelijking die van de Groningse en Drentse Statenleden. Statenleden konden per vorm van ondersteuning aangeven hoe groot hun behoefte daaraan is (score van 1 tot 5). Uit de tabel blijkt dat Provinciale Staten van Fryslân de breedste en grootste behoefte hebben aan informatie en ondersteuning; alle onderscheiden vormen scoren 3,77 of hoger. Voor alle drie de provincies geldt dat de behoefte aan informatie waaruit blijkt of provinciaal beleid werkt het grootst is.

[19] Oorspronkelijk zijn ook commissieleden, niet-zijnde Statenleden, uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek. In Fryslân heeft één commissielid de enquête ingevuld. Vanwege onderzoekstechnische redenen is deze enquête niet meegenomen in de verdere analyse van de resultaten.

Tabel 2: behoefte aan acht vormen van informatie / ondersteuning door PS Fryslân, ter vergelijking ook weergegeven voor PS Groningen en PS Drenthe

Informatiebehoefte / ondersteuningsbehoefte	Fryslân	Groningen	Drenthe
Voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt	4,6	4,7	4,7
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's	4,5	4,2	4,2
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,4	4,4	4,0
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning	4,1	4,1	3,2
Inhoudelijke informatievoorziening over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag.	4,0	4,2	3,9
Inhoudelijke informatievoorziening over algemene maatschappelijke ontwikkelingen	3,9	4,0	3,7
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	3,9	3,6	3,4
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen.	3,8	3,2	3,5

2.2 Oordeel gebruikers

Naast vragen over de informatie- en ondersteuningsbehoefte legden we de Friese (en Groningse en Drentse) Statenleden enkele stellingen voor. Statenleden konden op een schaal van -5 tot +5 aangeven in hoeverre een bepaalde stelling op hen van toepassing was. Een score van -5 geeft de slechts mogelijke uitleg van de stelling weer en +5 de best mogelijke. Een score van 0 zit daar exact tussenin (neutraal dus). Bij de stelling “Geboden ondersteuning aan beginnende Statenlden is niet / wel goed” geeft een score van -5 weer dat de geboden ondersteuning helemaal niet goed is en een score van +5 dat deze wel goed is. Het resultaat voor alle stellingen is opgenomen in tabel 3.

Op de meeste stellingen werd positief gescoord, waarbij de stelling: “Ik vind het geen enkel bezwaar als Provinciale Staten investeren in de eigen ondersteuning als de kwaliteit van het Statenwerk daarmee verbetert.” de meest positieve score oplevert (voor alle drie de provincies). Dit is opmerkelijk, omdat de Raad voor Openbaar Bestuur een handelingsverlegenheid bespeurt bij volksvertegenwoordigingen op decentraal niveau als het gaat om investeringen in hun eigen ondersteuningsmogelijkheden (Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020, p. 9). Hiermee wordt bedoeld dat volksvertegenwoordigers terughoudend zouden zijn om te investeren in hun eigen ondersteuning, omdat burgers dat niet zouden begrijpen.

Verder valt op dat de stelling “Geboden ondersteuning aan beginnende Statenleden is niet / wel goed” een magere plus krijgt. Blijkbaar vinden Statenleden dat de ondersteuning voor beginnende Statenleden voor verbetering vatbaar is. Die opvatting brachten enkele Statenleden ook naar voren in groepsgesprekken. Dat zou volgens hen specifiek gelden voor Statenleden die tussentijds instromen. Paragraaf 5.4 gaat hier dieper op in. Vergeleken met de Drentse en Friese Statenleden lijken Groningse Statenleden iets tevredener over de ondersteuning van beginnende Statenleden. Uit de enquête blijkt tevens dat Statenleden in alle drie de provincies positief reageren op de stelling “Als ik hulp nodig heb, dan weet ik wel waar ik die moet krijgen.”

Verder roept de stelling dat er wel of geen kwaliteitseisen bestaan voor Statenstukken een zeer uiteenlopend beeld op. De gemiddelde score bedraagt 0,1 met een hoge spreiding. Er zijn zowel

respondenten die hier duidelijk aangeven dat er geen kwaliteitseisen bestaan als respondenten die het tegenovergestelde beweren. Op de stelling of eventuele kwaliteitseisen worden nageleefd is de score laag. Dat suggereert dat eventuele kwaliteitseisen niet goed worden nageleefd. In het volgende hoofdstuk zullen we nader ingegaan op de aanwezigheid van eventuele kwaliteitseisen voor Statenstukken en de naleving daarvan.

De score op de stelling "Het is lastig om een helder overzicht te krijgen van besluitvorming uit het verleden en de afwegingen die toen een rol hebben gespeeld" was negatief (-1,0). Ook in de andere provincies is de score op deze stelling het laagst, maar niet zo laag als de Friese score.

Tabel 3: Score op de stellingen, Fryslân, ter vergelijking ook Groningen en Drenthe weergegeven

	Gemiddelde score Statenleden Fryslân (-5 tot 5)	**Gemiddelde score Statenleden Groningen (-5 tot 5)**	**Gemiddelde score Statenleden Drenthe (-5 tot 5)**
Het is wel / niet bezwaarlijk als PS investeren in de eigen ondersteuning als de kwaliteit van het Statenwerk daarmee verbetert.	3,3	3,4	3,0
In theorie beslissen PS niet / wel over de benodigde ondersteuning.	2,6	2,3	1,5
Als ik hulp nodig heb, dan weet ik niet / wel waar ik die moet krijgen.	2,5	2,8	2,5
Als Statenlid weet ik niet / wel heel goed welke informatie ik nodig heb om een weloverwogen keuze te maken.	2,2	1,6	1,3
In de praktijk heb ik niets / veel te zeggen over de ondersteuning die ik krijg.	1,5	2,4	1,9
Geboden ondersteuning aan beginnende Statenleden is niet / wel goed.	0,9	1,4	0,7
Er zijn geen / wel kwaliteitseisen verbonden aan stukken die Statenleden ontvangen.	0,1	1,0	0,6
Eventuele kwaliteitseisen aan stukken worden niet / wel goed nageleefd.	-0,5	-0,2	0,5
Het is lastig / gemakkelijk om een helder overzicht te krijgen van besluitvorming uit het verleden en de afwegingen die toen een rol hebben gespeeld.	-1,0	-0,6	-0,6

2.3 Samenvattende bevindingen

- Provinciale Staten van Fryslân hebben een brede en grote behoefte aan informatie en ondersteuning. De behoefte aan informatie waaruit blijkt of provinciaal beleid werkt is het grootst.
- De Friese Staten vinden het niet bezwaarlijk om te investeren in de eigen ondersteuning als de kwaliteit van het Statenwerk daarmee verbetert. Dat geldt ook voor de Groningse en Drentse Staten.
- De Friese Statenleden vinden dat de geboden ondersteuning aan beginnende Statenleden voor verbetering vatbaar is.
- De Friese Statenleden vinden het lastig een helder overzicht te krijgen van besluitvorming uit het verleden en de afwegingen die toen een rol hebben gespeeld.

3. (Eisen aan) informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 presenteerden we hoe groot de ondersteunings- en informatiebehoefte is van de Friese Statenleden voor de acht vormen die wij in de enquête onderscheidden. In dit hoofdstuk gaan wij nader in op de drie vormen waarvan Provinciale Staten vinden dat zij primair geïnformeerd dienen te worden door Gedeputeerde Staten en de ambtelijke dienst.

De basis voor de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten wordt gevormd door de actieve en passieve informatieplicht uit de Provinciewet.[20] Gedeputeerde Staten geven volgens de Provinciewet alle inlichtingen die Provinciale Staten voor de uitoefening van hun taken nodig hebben. De Provinciewet geeft hiervoor twee verplichtingen, namelijk de *actieve informatieplicht* en de *passieve informatieplicht*. De actieve informatieplicht houdt in dat Gedeputeerde Staten informatie in beginsel actief ter beschikking stellen aan Provinciale Staten.[21] Provinciale Staten kunnen zelf aanvullende afspraken vastleggen over de informatievoorziening door Gedeputeerde Staten. De passieve informatieplicht betekent, dat Gedeputeerde Staten Provinciale Staten mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen geven. In beginsel kunnen Provinciale Statenleden alle informatie opvragen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.[22]

In aanvulling op de actieve en passieve informatieplicht kunnen Provinciale Staten nadere wensen uiten over en eisen stellen aan de kwaliteit van de informatie die Gedeputeerde Staten verstrekken, evenals de manier waarop en de frequentie waarin dat gebeurt.[23] De resultaten van de enquête onder de Friese Statenleden geven met betrekking tot dit specifieke onderwerp een divers beeld. Volgens sommige Statenleden bestaan er kwaliteitseisen waar Statenstukken aan dienen te voldoen; volgens anderen bestaan dergelijke eisen niet of zijn ze niet vastgelegd. In dit hoofdstuk inventariseren wij of hierover

[20] De inwerkingtreding van de Wet Open Overheid zal de actieve informatieplicht nog meer stimuleren.
[21] De basis voor de actieve en passieve informatieplicht wordt gevormd door het tweede lid van de artikelen 167 en 179 van de Provinciewet.
[22] Het gaat om zaken als de eenheid van de Kroon, de veiligheid van de Staat, vertrouwelijke bedrijfsinformatie, bescherming persoonlijke levenssfeer, relatie met strafrechtelijk onderzoek en persoonlijke beleidsopvattingen in stukken voor intern beraad.
[23] Wij hebben gekeken naar de aanwezigheid van generieke afspraken over de (kwaliteit van) informatievoorziening. Dat betekent dat we eventuele afspraken die zich beperken tot (bijvoorbeeld) individuele beleidsterreinen of verbonden partijen niet hebben meegenomen.

afspraken zijn gemaakt en zo ja, welke. Tevens kijken we in hoeverre die afspraken worden nageleefd. Dit helpt om antwoord te geven op deelvraag 3:
3. Welke afspraken zijn er in het verleden gemaakt met betrekking tot de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten? In hoeverre staan deze afspraken helder op het netvlies van betrokkenen en in hoeverre worden deze nageleefd?

3.2 Invulling door GS en ambtelijke organisatie

In de enquête konden Statenleden per vorm van informatie of ondersteuning aangeven door welke instanties zij hier in de praktijk in worden voorzien, hoe tevreden zij daarover zijn, en door welke instanties zij idealiter zouden moeten worden voorzien van de betreffende informatie of ondersteuning. Als 'instantie' konden Statenleden kiezen uit: GS/ambtelijke organisatie, griffie, fractieondersteuning en overig. De categorie overig representeert hier alle overige bronnen van informatie en/of ondersteuning, zoals de media, het eigen netwerk, het partijnetwerk, maatschappelijke organisaties, burgers, etcetera.

Tabel 4 zet het praktijkbeeld van de informatievoorziening door GS en ambtelijke dienst af tegen het ideaalbeeld, de norm, van Statenleden. Alleen de vormen die hoger scoren dan 3,75 op het ideaalbeeld staan hierin.[24] Voor deze vormen is ook het praktijkbeeld weergegeven en het verschil tussen beide.

Tabel 4: Ideaalbeeld, praktijkbeeld en verschil tussen beide voor drie vormen Provinciale Staten Fryslân

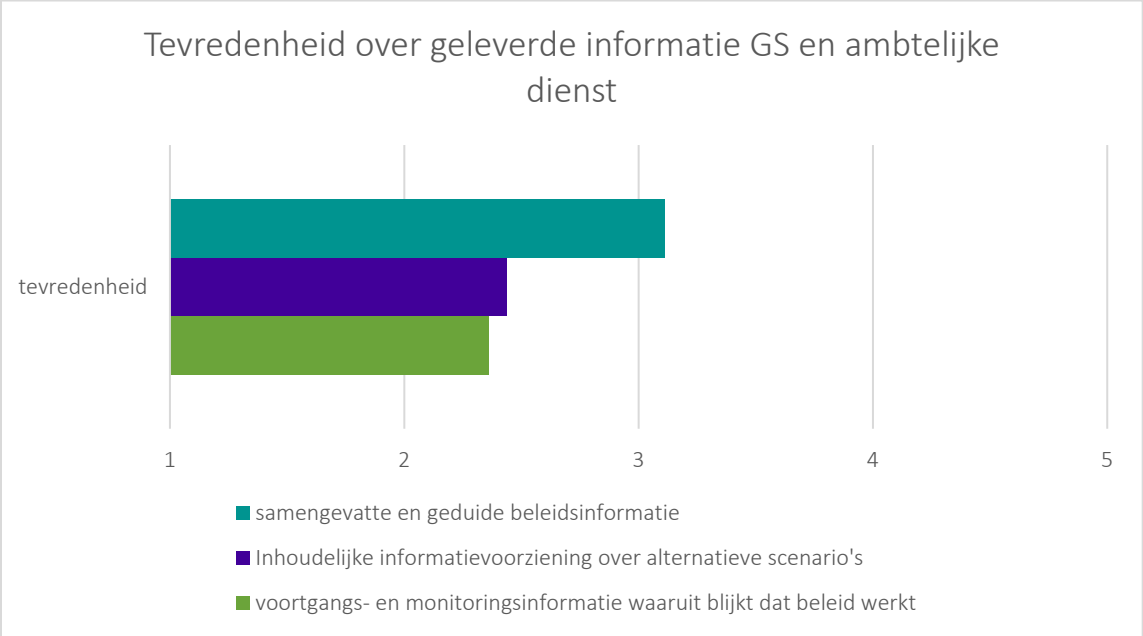
	Ideaalbeeld (1-5)	Praktijkbeeld (1-5)	Verschil
Voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt	4,8	3,7	1,1
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's	4,3	3,5	0,8
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,1	3,5	0,6

Statenleden vinden het wenselijk dat primair Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie hen voorzien van voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt. In de praktijk gebeurt dat minder dan zij wensen (het verschil tussen de norm en de feitelijke informatievoorziening is groter dan 1,0). Statenleden vinden het verder wenselijk dat Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie hen voorzien van adequate informatie over alternatieve scenario's en samengevatte en geduide beleidsinformatie.

Figuur 2 toont de ervaren tevredenheid over de informatie die in de praktijk geleverd wordt. Hieruit valt op te maken dat Statenleden het minst ontevreden zijn over de samengevatte en geduide

[24] De reden hiervoor is dat het verschil tussen ideaalbeeld en praktijkbeeld alleen wat zegt als duidelijk is dat Statenleden überhaupt een nadrukkelijke *wens* hebben door de betreffende instantie geïnformeerd te worden. Wij hanteren de grens van 3,75: als sprake is van een hogere score dan 3,75 op het ideaalbeeld, dan is sprake van een dergelijke nadrukkelijke wens. Ter onderbouwing een gedachte-experiment: stel nu dat Statenleden aangeven, om te voorzien in hun behoefte aan informatie waaruit blijkt dat beleid werkt, zij hierover idealiter niet (score op ideaalbeeld 2,0) door GS / ambtelijke dienst over willen worden geïnformeerd. In hoeverre zij dan in de praktijk worden geïnformeerd is dan niet relevant, omdat Statenleden niet de wens hebben te worden geïnformeerd door, in dit voorbeeld, GS / ambtelijke dienst. In zo'n geval zou het verschil tussen ideaalbeeld en praktijkbeeld niks zeggen. Zo'n verschil zegt alleen wat, als Statenleden nadrukkelijk de wens hebben te willen worden geïnformeerd door het betreffende gremium.

beleidsinformatie. Zij zijn ontevredener over de informatie die zij ontvangen over alternatieve scenario's en informatie waaruit blijkt of beleid werkt.



Figuur 2: Tevredenheid over door GS en ambtelijke dienst verstrekte informatie voor drie vormen

De informatiebehoefte loopt uiteen tussen Statenleden. Waar sommigen behoefte hebben aan details, hebben anderen meer behoefte aan de hoofdlijnen. [25] Uit de enquête komt ook naar voren dat er een grote vraag is naar monitoringsinformatie. Wat het daarbij lastig maakt, is dat er bij de start van nieuw beleid niet altijd concreet meetbare doelen gesteld worden. Daardoor wordt het voor Gedeputeerde Staten lastig om verantwoording af te leggen: doelen die immers niet zijn gesteld (of niet zijn vertaald naar meetbare indicatoren) laten zich moeilijk monitoren.[26]

3.2.1 Vergelijkend perspectief

Ook de Groningse en Drentse Statenleden hebben een grote behoefte aan informatie waaruit blijkt of beleid werkt (tabel 5). Net als de Friese Statenleden wensen ook zij dat Gedeputeerde Staten en de ambtelijke dienst hen daarin voorzien. En net als in Fryslân zit er een fors verschil (groter dan 1,0 op een schaal van 1 tot 5) tussen deze norm en de informatievoorziening in de praktijk. Kijken we naar de tevredenheid over de geleverde voortgangs- en/of monitoringsinformatie, dan is men hier in Drenthe het minst ontevreden over (2,9 op een schaal van 1 tot 5), gevolgd door Fryslân en Groningen (respectievelijk 2,4 en 2,3).

Voor de informatievoorziening over alternatieve scenario's door Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke dienst valt op dat vooral Drentse Statenleden hier ontevreden over zijn (2,1 op een schaal van 1 tot 5). Groningse Statenleden zijn hier tevredener over (3,1) en Friese Statenleden zitten hier tussenin (2,4).

Kijken we naar de samengevatte en geduide beleidsinformatie die Provinciale Staten in de praktijk ontvangen van hun bestuurders en/of ambtenaren, dan zijn de Drentse Statenleden hier het meest

[25] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.
[26] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.

tevreden over (3,4 op een schaal van 1 tot 5), gevolgd door respectievelijk de Friese (3,1) en Groningse (2,9) Statenleden.

Tabel 5: Ter vergelijking: ideaalbeeld, praktijkbeeld, verschil tussen beide en tevredenheid voor drie vormen, Provinciale Staten Groningen en Drenthe

Provincie Groningen	**Ideaalbeeld (1-5)**	**Praktijkbeeld (1-5)**	**Verschil**	**Tevredenheid (1-5)**
Voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt	4,8	3,5	1,3	2,3
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's	4,0	3,0	1,0	3,1
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,9	3,9	1,0	2,9
Provincie Drenthe				
Voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt	4,6	3,4	1,2	2,9
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's	4,0	2,7	1,3	2,1
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,2	3,6	0,6	3,4

3.3 Aanvullende kaders over de informatievoorziening van Provinciale Staten

De coalitieakkoorden in de periodes voor 2019 bevatten geen specifieke passages betreffende de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten.[27] In het bestuursakkoord 2019-2023 staan enkele voornemens over de manier waarop Provinciale Staten bij de besluitvorming worden betrokken: *"Een grotere rol van de Staten in een vroeger stadium van gedachtenvorming over beleid en uitvoering. We willen daarvoor met veel opener startnotities gaan werken. Dat zullen startnotities zijn waarin het nog veel meer gaat om het verkennen van de problemen, een eerste verkenning van oplossingen, welke rol of doelen we zouden kunnen overwegen. Die startnotities zijn gemaakt samen met de maatschappij en met de Staten".* [28]

Het gebruik van startnotities als formele start van het beleidsproces kent in Fryslân een lange historie (zie ook de volgende paragrafen). In het verleden hebben Provinciale Staten meermaals besproken aan welke eisen een startnotitie moet voldoen. [29]

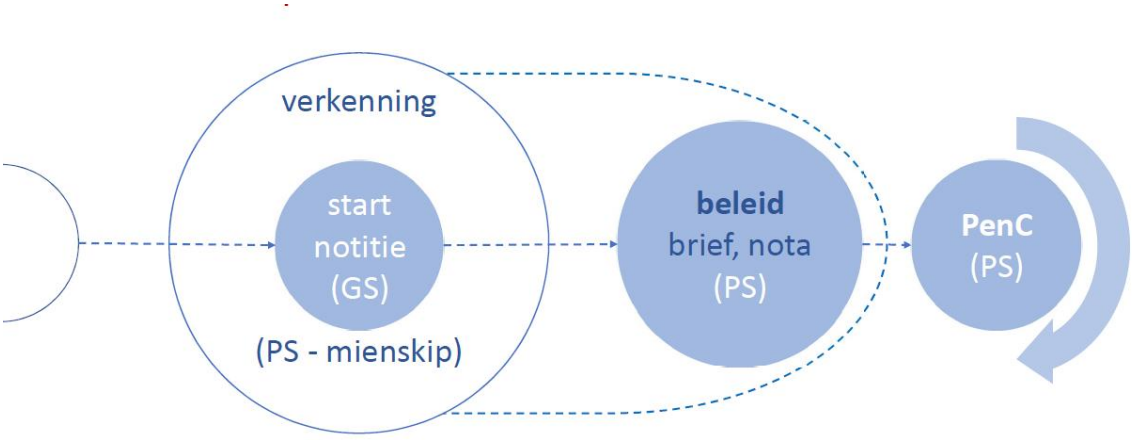
[27] Provincie Fryslân, Coalitieakkoord 2015-2019: Mei elkenien foar elkenien, 2015. Provincie Fryslân, Coalitieakkoord 2007-2011, 2007. Provincie Fryslan, Bestuursakkoord 2003-2007: Fryslân: investeren in kwaliteit, 2003. Provincie Fryslan, Coalitieakkoord 2011-2015: Nije enerzjy foar Fryslân, 2011.
[28] Provincie Fryslân, Bestuursakkoord 2019-2023: Geluk op 1 - Vernieuwen in vertrouwen, p 49, 2019.
[29] Wij hebben gekeken naar de aanwezigheid van generieke afspraken over de (kwaliteit van) informatievoorziening. Dat betekent dat we eventuele afspraken die zich beperken tot (bijvoorbeeld) individuele beleidsterreinen of verbonden partijen niet hebben meegenomen.

3.3.1 Het vernieuwde provinciale beleidsproces

Naar aanleiding van de ambities in het bestuursakkoord 2019-2023 stuurden Gedeputeerde Staten een brief naar Provinciale Staten met nadere informatie over het gebruik van opener startnotities.[30] Bij de startnotitie worden Provinciale Staten en de maatschappij op een vroegtijdig moment betrokken bij een (nieuw) onderwerp waarover de provincie mogelijk beleid gaat opstellen. De startnotitie zal kleiner zijn (hooguit drie of vier A4) dan voorheen en dient in ieder geval de volgende onderdelen te bevatten: [31]

- beschrijving van relevante context;
- beschrijving van de (beoogde) doelen van het potentiële beleid;
- de potentiële rol van de provincie op het beleidsterrein;
- antwoord op de vraag of er beleid vanuit de provincie noodzakelijk is.

In aanvulling hierop zal er bij de aftrap van een (nieuw) beleidsproces ook altijd een 'verkenningsmoment' georganiseerd worden "waarbij relevante partijen hun visie op het thema geven" (Gedeputeerde Staten van Fryslân, 2019, p. 2). Bij een verkenningsmoment kan gedacht worden aan een gesprek met experts, een werkbezoek, gesprekken met mensen 'in het veld', een digitale raadpleging, etc. Uit de commissiebehandeling blijkt dat het verkenningsmoment rondom (ervoor of erna) de startnotitie en op initiatief van Provinciale Staten gepland dient te worden. Figuur 3 geeft schematisch het vernieuwde beleidsproces van de provincie Fryslân weer.



Figuur 3: schematische weergave vernieuwde beleidsproces provincie Fryslân (bron: provincie Fryslân, 2020)

Naast een beknoptere startnotitie en een verkenningsmoment willen Gedeputeerde Staten ook de verbinding verbeteren tussen (vastgesteld) beleid en de borging daarvan in de p&c stukken.

3.3.2 Beleid van deze tijd

Sinds 2016 maakt de provincie Fryslân gebruik van formats op haar website *Beleid van deze tijd* als hulpmiddel om het beleidsproces te laten meebewegen met maatschappelijke ontwikkelingen. Deze formats stellen nadere (kwaliteits-)eisen aan de verschillende soorten Statenstukken.[32] Het is in principe verplicht om gebruik te maken van de formats.[33] Volgens de griffie maakt niet iedere ambtenaar hier

[30] Provincie Fryslân, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, onderwerp: Provinciaal beleidsproces, 2019.
[31] Provincie Fryslân, Toelichtende presenatie 'het beleidsproces' – Beeldvormende commissie, 15 januari 2020.
[32] Provncie Fryslân: https://beleidvandezetijd.frl/hulp-en-ondersteuning/downloads-en-formats/
[33] Gebaseerd op een groepsinterview met twee medewerkers van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 8 november 2021 en een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.

standaard gebruik van.[34] Met de formats kan getoetst worden of de juiste informatie in de stukken staat. Hieronder beschrijven wij drie formats die in het kader van dit onderzoek belangrijk zijn: startnotitie, beleidsbrief en beleidsstuk.

Format Startnotities

De provincie Fryslân maakt al langere tijd gebruik van de startnotitie als startpunt voor nieuw beleid; de vereisten voor de startnotitie zijn soms aangepast.[35] Volgens de meest recente versie van het Format Startnotities dient iedere startnotitie in ieder geval de volgende onderdelen te bevatten:[36]

- aanleiding (maximaal één of twee alinea's);
- probleemanalyse (maximaal twee A4);
- context (maximaal één A4);
- de provinciale benadering van het vraagstuk (maximaal twee A4); bij dit onderdeel worden de belangrijkste keuzes aan Provinciale Staten voorgelegd:
  - beleid of niet? Zo ja, dan:
  - alternatieven / scenario's voor uit te werken hoofdrichtingen van beleid, inclusief voorkeursalternatief / -scenario van Gedeputeerde Staten;
- voorgestelde vervolgprocesaanpak (maximaal één A4).

Provinciale Staten maken een aantal expliciete keuzes in de Statenvergadering waarin een startnotitie aan bod komt. Volgens het format startnotities worden de keuzes in het rood toegevoegd aan de startnotitie, evenals de moties en toezeggingen die naar aanleiding van de behandeling van de startnotitie zijn aangenomen / gedaan, zodat alle relevante informatie over de startnotitie in één document staat.

Format beleidsbrief

Volgens dit format dient iedere beleidsbrief in ieder geval de volgende onderdelen te bevatten:[37]

- aanleiding, dit is een korte schets van de reden om dit beleid te maken (maximaal 1 A4);
- probleemanalyse (maximaal 2 A4);
- context (maximaal 2 A4);
- wat willen we bereiken en wat gaan we daaraan bijdragen (maximaal 2 A4);
- hoe gaan we bijdragen (maximaal 2 A4);
- sturing door PS (maximaal 2 A4);
- bijlagen, zoals de startnotitie of het monitoringskader.

De scenario's uit de startnotitie worden in de beleidsbrief uitgewerkt. De beleidsdoelen worden in principe SMART geformuleerd; de verschillende scenario's en keuzes worden aan Provinciale Staten voorgelegd. Dit wordt gedaan door te motiveren welke rollen gespeeld moeten gaan worden en welke

[34] Gebaseerd op een gesprek met twee medewerkers van de griffie op 8 november 2021 en op e-mail correspondentie tussen ambtelijke dienst provincie Fryslân en griffie provincie Fryslân, verstrekt aan de Noordelijke Rekenkamer door de griffie Fryslân op 9 november 2021.
[35] Gebaseerd op e-mail correspondentie tussen ambtelijke dienst provincie Fryslân en griffie provincie Fryslân, verstrekt aan de Noordelijke Rekenkamer door de griffie Fryslân op 8 november 2021.
[36] Provincie Fryslân, Besluitenlijst van de bijeenkomst van het Presidium van Provinciale Staten op 18 november 2020, 18 november 2020. Provincie Fryslân, Memo van de griffie van Fryslân aan het presidium betreffende Format Startnotities 12 november 2020, 12 november 2020. Voor nadere toelichting op deze aspecten: Provincie Fryslân, Format Startnotitie, 2021.
[37] Provincie Fryslân, Format beleidsbrief, 2021.

beleidsinstrumenten daarvoor worden ingezet. In de paragraaf *Sturing door Provinciale Staten* wordt een drietal sturingsmogelijkheden gegeven. Deze zijn:

- De resultaten die zullen worden opgenomen in de begroting.
- Welke indicatoren, ook eventueel kwalitatief, gebruikt gaan worden.
- De overige sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten, welke informatie Provinciale Staten naast de Planning en Control cyclus krijgen en wanneer en hoe zij kunnen bijsturen.

Format beleidsstuk

Het Format beleidsstuk bestaat uit vier onderdelen met elk een aantal specificaties. In totaal bevat het Format beleidsstuk 16 specificaties. Het onderdeel *Algemeen* heeft twee specificaties, namelijk een opdrachtbeschrijving en een beleidshistorie. Het onderdeel *Kiezen* bevat vijf specificaties, waaronder een omschrijving van de doelgroep en de instrumentkeuze. Het onderdeel *Doen* bevat drie specificaties, namelijk een indicatie van de benodigde middelen, een beschrijving van de risico's en een uitvoeringsparagraaf. Het onderdeel Sturen bevat vier specificaties, waaronder het meten van de voortgang en een paragraaf over bijsturingsmogelijkheden.

3.3.3 Standaard format PS-voorstellen

PS-voorstellen worden vormgegeven aan de hand van een standaard format. Dit format is in samenwerking met de griffie ontwikkeld. De toelichting is langer en bevat andere punten dan het titelblad. De punten die in de toelichting aan bod komen zijn de context, de probleemstelling, de probleemanalyse, de doelstelling/beoogde effecten, risico's, de oplossing van het probleem, een integrale afweging, de uitvoering, monitoring en evaluatie, sturende organen, de vervolgprocedure en overige punten. [38] In grote lijnen komt dit overeen met de inhoud van het format beleidsstuk.[39]

Het format voor PS-voorstellen bestaat uit een titelblad en een toelichting. Op het titelblad is alle belangrijke informatie van het voorstel samengevat in een aantal punten, namelijk de datum, het onderwerp, het beleidsprogramma, het registratienummer, de portefeuillehouder van Gedeputeerde Staten, de behandelend ambtenaar, de aanleiding, de Europese context, een samenvatting, de besluitpunten en de verwante documenten. Het titelblad heeft doorgaans de grootte van een A4.

3.4 Worden de kaders nageleefd?

In dit hoofdstuk hebben we gekeken naar aanvullende kaders waarin Provinciale Staten wensen/eisen beschrijven aan de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten, in aanvulling op de wettelijke kaders die er zijn over de actieve en passieve informatieplicht. Voor de periode dat de dualisering in werking trad (2003) tot 2016 hebben we geen aanvullende kaders in Fryslân aangetroffen. Vanaf 2016 gebruikt de directie van de provincie de methodiek van *Beleid van deze tijd* als standaard werkwijze voor beleidsontwikkeling. Deze zijn in paragraaf 3.3 uiteengezet. In deze paragraaf staan we stil bij de vraag of ook gecontroleerd wordt of deze richtlijnen gevolgd werden door de ambtelijke dienst.

Voor de kwaliteit van de Statenstukken leunen de Statenleden volgens de griffie sterk op de formats van *Beleid van deze tijd*. Ambtenaren moeten in principe gebruikmaken van deze formats. Als een stuk

[38] Gebaseerd op e-mailcorrespondentie tussen de Noordelijke Rekenkamer en een medewerker van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 24 oktober 2021.
[39] Provincie Fryslân, Format beleidsstuk, 2021. Provincie Fryslân. (2021). *Format beleidsstuk.* Leeuwarden: Provincie Fryslân.

niet aan de richtlijnen voldoet, dan levert dat soms discussies op. De griffie kan dan aan de agendacommissie adviseren het stuk niet in behandeling te nemen. In dat geval gaat het terug naar Gedeputeerde Staten om aangepast te worden. Als een stuk behandeld wordt in een Statencommissie, dan geeft de griffie daar een behandelvoorstel bij. Zij adviseert dan om het stuk inhoudelijk te bespreken of als hamerstuk te behandelen.[40]

De ambtelijke dienst geeft aan dat Provinciale Staten graag informatie ontvangen over relevante dossiers, maar dat het type informatie, het detailniveau van de informatie en het doel dat fracties ermee hebben per individuele fractie kan verschillen. De ambtelijke dienst hanteert nu vaker de startnotities dan voorheen en die zijn relatief open van karakter. Dat betekent dat Provinciale Staten ruimte hebben om het beleid zo vorm te geven als ze willen, maar de keerzijde is wel dat Provinciale Staten in dat stadium nog weinig inhoud aangeboden krijgen. Dat kan gevoeld worden alsof ze beperkt geïnformeerd worden. Het komt ook wel eens voor dat Gedeputeerde Staten in bepaalde gevallen het Rijk in de lead wil laten. Dit kan voor Provinciale Staten voor onduidelijkheid zorgen. Dit is echter geen verantwoordelijkheid van de ambtelijke dienst.[41]

In hetzelfde interview geven medewerkers van de ambtelijke dienst aan dat Statenleden achteraf een sterke drang naar informatie lijken te hebben bij onderwerpen die op dat moment beladen zijn. Deze drang naar informatie achteraf heeft veel invloed op de werkdruk van de ambtenaren. Ambtenaren willen de Statenleden graag goed van dienst zijn en staan open voor telefonisch contact.[42]

Enkele Statenleden geven in een groepsgesprek aan dat er veel herhaling zit in stukken die aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Er is waardering voor de behandelvoorstellen die de griffie bij de Statenstukken opstelt.[43] Andere Statenleden geven aan dat de samenhang tussen documenten soms ontbreekt en dat het veel moeite kan kosten de kern uit Statenstukken te destilleren. Alle relevante informatie staat meestal wel in de stukken, maar het kan soms tijd kosten deze eruit te halen.[44]

Provinciale Staten lijken terughoudend te zijn in het terugsturen van statenstukken, omdat dat laatste kritiek op de ambtenaar zou kunnen betekenen. Dit leidt er volgens enkele Statenleden toe dat stukken besproken worden die daar nog niet klaar voor zijn, waardoor de discussies minder productief zijn dan mogelijk.[45]

3.5 Samenvattende bevindingen

- Statenleden vinden het wenselijk dat primair Gedeputeerde Staten en ambtelijke organisatie hen voorzien van voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt. Het verschil tussen de gewenste en de feitelijke informatievoorziening is aanzienlijk: 1,1 op een schaal van 1 tot 5.

[40] Gebaseerd op een groepsinterview met twee medewerkers van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 8 november 2021.
[41] Gebaseerd op een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.
[42] Gebaseerd op een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.
[43] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.
[44] Gebaseerd op een groepsinterview met zes Statenleden van provincie Fryslân op 19 januari 2022.

- Statenleden zijn het meest tevreden over samengevatte en geduide beleidsinformatie die wordt aangeleverd door Gedeputeerde Staten en ambtelijke dienst. Zij zijn minder tevreden over de informatie die Gedeputeerde Staten en ambtelijke dienst aanleveren over alternatieve scenario's en informatie waarmee inzicht wordt gegeven of beleid werkt (respectievelijk 2,4 en 2,4 op een schaal van 1 tot 5).
- Bij het opstellen van Statenstukken kan de ambtelijke organisatie gebruik maken van de formats die op de website *beleidvandezetijd.frl* staan. Deze formats bevatten voor verschillende typen documenten richtlijnen. Gebruik door de ambtelijke organisatie ervan is verplicht. In de praktijk maken niet alle ambtenaren gebruik van de formats die beschikbaar zijn gesteld op de website *beleidvandezetijd.frl*.

4. Ondersteuning van Statenleden: ambtelijke bijstand

4.1 Inleiding

Bij de uitvoering van hun volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taak kunnen Statenleden hulp krijgen. Deze hulp is wettelijk verankerd in de Provinciewet. De ambtelijke bijstand is een van die wettelijke vormen van ondersteuning.

Artikel 33 Provinciewet:
Lid 1: Provinciale staten en elk van hun leden hebben recht op ambtelijke bijstand.
Lid 3: Provinciale staten stellen met betrekking tot de ambtelijke bijstand en de ondersteuning van de in provinciale staten vertegenwoordigde groeperingen een verordening vast. De verordening bevat ten aanzien van de ondersteuning regels over de besteding en de verantwoording.

Het recht op ambtelijke bijstand is verankerd in de Provinciewet. Provinciale Staten moeten hiervoor een verordening vaststellen. De ambtelijke ondersteuning in Fryslân is geregeld in de *Verordening ondersteuning Statenfracties provincie Fryslân 2017*.[46] In dit hoofdstuk gaan we in op de ambtelijke bijstand voor Statenleden in Fryslân. Deze informatie geeft deels antwoord op deelvragen 2 en 3:

2. Hoe tevreden zijn Statenleden over de ondersteuning die zij krijgen om te voorzien in hun informatiebehoefte? (Welke informatiebehoefte hebben zij; op welke manier wordt in deze behoefte voorzien en hoe worden zij hierin ondersteund?)
3. Welke afspraken zijn er in het verleden gemaakt met betrekking tot de informatievoorziening van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten? In hoeverre staan deze afspraken helder op het netvlies van betrokkenen en in hoeverre worden deze nageleefd?

4.2 Verordening ondersteuning Statenfracties provincie Fryslân 2017

Op 18 januari 2017 hebben Provinciale Staten de *Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân 2017* vastgesteld.[47] Als Statenleden bijstand of ondersteuning vanuit de provinciale dienst willen, dan wordt dit verzoek door tussenkomst van de griffier en de provinciesecretaris voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. In de toelichting op de verordening zijn nadere richtlijnen beschreven. Hieronder gaan wij in op de belangrijkste richtlijnen.

[46] Provincie Fryslân, Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân 2017, 2017.
[47] Provincie Fryslân, Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân 2017, 2017.

Fracties kunnen informatie en ondersteuning nodig hebben die de fractieondersteuning niet kan geven. De fractieondersteuning kan immers niet het potentieel aan deskundigheid in de dienst evenaren. Om de ambtelijke bijstand in goede banen te leiden, hebben Provinciale Staten een aantal spelregels afgesproken (in de toelichting bij artikel 10) en vastgelegd dat de griffier verantwoordelijk is voor het consequent en eenduidig behandelen van de aanvragen om ambtelijke bijstand.[48]

In principe moet de ambtelijke dienst verzoeken om ambtelijke bijstand inwilligen. Hiervoor gelden echter twee randvoorwaarden. Ten eerste moeten de leden van Gedeputeerde Staten voldoende geïnformeerd zijn om hun politieke verantwoordelijkheid te kunnen dragen.[49] Ten tweede moet een verzoek om informatie en ondersteuning kunnen worden ingepast in de werkplanning van de dienst. Om binnen deze randvoorwaarden werkbare afspraken te kunnen maken, hebben Provinciale Staten in 2003 vijf categorieën van ambtelijke bijstand onderscheiden.

Vijf categorieën van bijstand

1. Vragen van politieke aard of over aangelegenheden waarover Gedeputeerde Staten nog geen besluit hebben genomen. Statenleden met deze vragen worden doorverwezen naar de verantwoordelijke portefeuillehouder of de verantwoordelijke voorlichter.
2. Vragen om feitelijke en technische informatie van beperkte en incidentele aard. Deze vragen worden altijd door de ambtelijke dienst beantwoord. Statenleden kunnen hiervoor direct contact opnemen met de betreffende ambtenaar. Contacten tussen een Statenlid en een ambtenaar moeten achteraf gemeld worden aan de portefeuillehouder binnen het College van Gedeputeerde Staten. Uitzonderingen zijn verzoeken om zeer feitelijke detailinformatie, zoals specifieke data of tijdstippen van vergaderingen.
3. Complexere vragen om technische informatie die naar het zich laat aanzien de werkplanning van het desbetreffende dienstonderdeel zullen beïnvloeden. Deze vragen worden aan de Statengriffier voorgelegd. De griffier kijkt niet naar de politieke opportuniteit van het verzoek. Na overleg met de provinciesecretaris wordt besloten over de invulling van de ambtelijke bijstand. De portefeuillehouder in het College wordt ingelicht. Als het nodig is, kunnen Gedeputeerde Staten beslissen over de invulling van de ambtelijke bijstand.
4. Verzoeken om ondersteuning bij de voorbereiding van initiatiefvoorstellen en/of kaderstellende notities of van andere vormen van politieke inbreng in de beraadslagingen en de besluitvorming van Provinciale Staten. Dit is primair een taak van de fractieondersteuning. Als hier ondersteuning van de ambtelijke organisatie bij nodig is, dan kunnen de griffier en de provinciesecretaris besluiten het vraagstuk voor te leggen aan Gedeputeerde Staten.
5. Verzoeken om beschikbaarheid van een rapport of een ander document. Deze verzoeken worden altijd gehonoreerd, tenzij er sprake is van een door Gedeputeerde Staten als geheim bestempeld stuk. Als dit het geval is, beslissen Gedeputeerde Staten over het al dan niet instemmen met het verzoek om ambtelijke bijstand.

4.3 Ambtelijke bijstand in de praktijk

Het staat de Statenleden in de praktijk vrij om zelf contact op te nemen met ambtenaren, eventueel via de griffie.

Het opzetten van jurisprudentie om het eenduidig behandelen van verzoeken om ambtelijke bijstand te waarborgen, zoals in de toelichting op de Verordening ondersteuning Statenfracties provincie Fryslân 2017 is aangegeven, wordt in de praktijk als onnodig beschouwd en gebeurt dus ook niet. Er is volgens

[48] Provinciale Statenvergadering van 20 maart 2003.
[49] Uit de verordening wordt niet duidelijk of Gedeputeerde Staten voldoende geïnformeerd moeten worden over enkel het verzoek, of over de kwestie (waar het verzoek betrekking op heeft) als zodanig.

de griffie geen wrijving bij het verkrijgen van ambtelijke bijstand. De formele lijn loopt via Gedeputeerde Staten, maar in de praktijk is er veel politiek-ambtelijk contact. De laagdrempelige contacten tussen Statenleden en ambtenaren worden door de ambtelijke organisatie bevestigd.[50] Om te voorkomen dat ambtenaren onbewust politiek gaan bedrijven zonder dat Gedeputeerde Staten hiervan op de hoogte zijn, kunnen ambtenaren een cursus politieke sensitiviteit volgen. Deze cursus is vrijwillig.[51]

Provinciale Staten hebben gekozen voor een sterke fractieondersteuning. Gedeputeerde Staten wijzen hierop wanneer een verzoek om ambtelijke bijstand binnenkomt bij de ambtelijke organisatie. Als een verzoek om ambtelijke bijstand binnenkomt, dan wordt hier ad hoc capaciteit voor vrijgemaakt. Een afwijzing van een verzoek heeft doorgaans te maken met een gebrek aan capaciteit bij de ambtelijke dienst.[52]

4.4 Samenvattende bevindingen

- Verzoeken om ambtelijke bijstand worden volgens de relevante verordening via de griffier en de provinciesecretaris voorgelegd aan Gedeputeerde Staten.
- Provinciale Staten hebben bij de inwerkingtreding van het dualisme (2003) onderscheid gemaakt in 5 vormen van ambtelijke bijstand en voor iedere vorm nadere spelregels geformuleerd.
- Er is volgens griffie en ambtelijke organisatie geen wrijving bij het verkrijgen van ambtelijke bijstand.

[50] Gebaseerd op een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.
[51] Gebaseerd op een groepsinterview met twee medewerkers van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 8 november 2021.
[52] Gebaseerd op een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.

5. Ondersteuning van Statenleden: griffie

5.1 Inleiding

Bij de uitvoering van hun volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taak kunnen Statenleden hulp krijgen. Deze hulp is wettelijk verankerd in de Provinciewet. De griffie is een van de wettelijke vormen van ondersteuning.

Uit artikel 104 Provinciewet volgt dat Provinciale Staten de griffier benoemen en dat de griffier Provinciale Staten en hun commissies ondersteunt bij het uitvoeren van hun taken. In een instructie moeten nadere regels over de taken en bevoegdheden van de griffier worden vastgelegd evenals voor de organisatie van de griffie.

Artikel 104, 104a (1,2) en 104e (1,2) Provinciewet:
Art. 104: Provinciale staten benoemen de griffier. Zij zijn tevens bevoegd de griffier te schorsen en te ontslaan.
Art. 104a, lid 1: De griffier staat provinciale staten en de door hen ingestelde commissies bij de uitoefening van hun taak terzijde.
Art. 104a, lid 2: Provinciale staten stellen in een instructie nadere regels over de taak en de bevoegdheden van de griffier.
Art. 104e, lid 1: Provinciale staten kunnen regels stellen over de organisatie van de griffie.
Art. 104e, lid 2: Provinciale staten zijn bevoegd de op de griffie werkzame ambtenaren te benoemen, te schorsen en te ontslaan.

In dit hoofdstuk behandelen we eerst de meest relevante uitkomsten van de enquête. Die vullen we aan met inzichten en beelden uit de gesprekken met betrokkenen die we hebben gevoerd. Vervolgens vergelijken we de belangrijkste uitkomsten met die uit Groningen en Drenthe. Het tweede deel van dit hoofdstuk (paragraaf 5.3 en verder) bevat achtergrondinformatie, zoals relevante regelingen en/of verordeningen en gegevens over de kwantitatieve omvang van griffie.

5.2 Oordeel Statenleden

In deze paragraaf maken we inzichtelijk voor welke vormen van informatie en ondersteuning Provinciale Staten terecht kunnen bij de griffie: welke vormen van informatie en ondersteuning ontvangen Statenleden in de praktijk, hoe tevreden zijn zij daarover, en welke vormen van informatie en/of ondersteuning zou de griffie volgens hen idealiter moeten bieden?

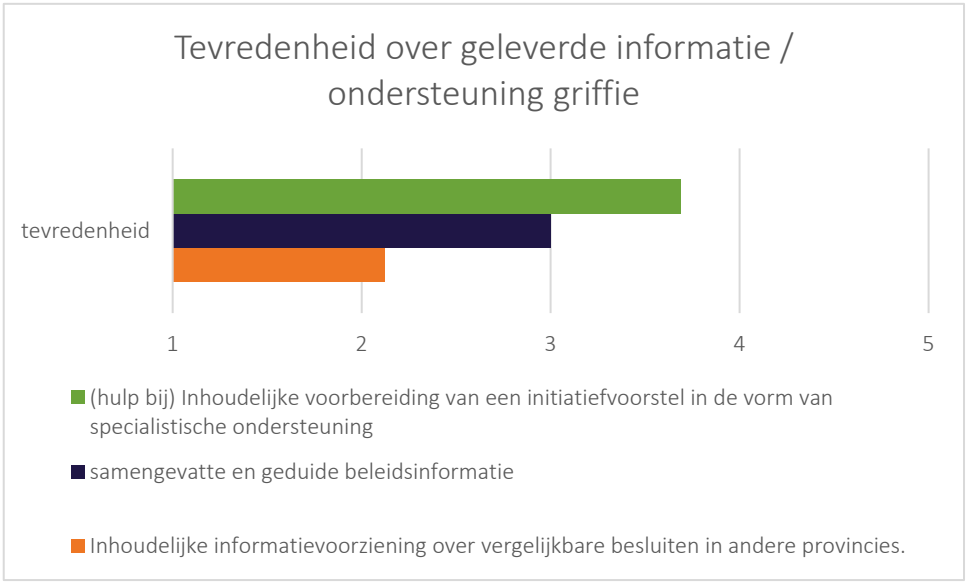
Friese Statenleden vinden het vooral wenselijk dat de griffie hen helpt met de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel en hen voorziet van samengevatte en geduide beleidsinformatie en van informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies. Deze vormen worden weergegeven in tabel 6 waarin het ideaalbeeld, de norm, wordt afgezet tegen het praktijkbeeld. Net als bij de informatievoorziening of ondersteuning door Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke dienst (hoofdstuk 3) geven we alleen de vormen weer die hoger dan 3,75 scoren. Voor de eerste twee vormen van ondersteuning of informatie is het verschil tussen ideaalbeeld (norm) en praktijkbeeld relatief bescheiden. Wat vooral opvalt, is dat Provinciale Staten meer informatie over vergelijkbare

besluiten in andere provincies zouden willen krijgen, dan ze in de prakrijk ontvangen (een verschil van 1,4 op een schaal van 1 tot 5).

Tabel 6: Ideaalbeeld, praktijkbeeld en verschil tussen beide voor drie vormen

	Ideaalbeeld (1-5)	Praktijkbeeld (1-5)	Verschil
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning	4,2	3,6	0,6
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,0	3,6	0,4
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	3,8	2,4	1,4

Figuur 4 toont verder de ervaren tevredenheid over de informatie/ondersteuning die de griffie in de praktijk levert. Vooral over de hulp bij een initiatiefvoorstel zijn Statenleden redelijk tevreden. Op samengevatte en geduide beleidsinformatie scoort de griffie een 3,0 en op informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies is de score onvoldoende (2,1).



Figuur 4: Tevredenheid over door griffie verstrekte informatie/hulp voor drie vormen

5.2.1 Vergelijkend perspectief

Net als de Friese Statenleden vinden de Drentse en Groningse Statenleden het heel wenselijk dat de griffie hen helpt met specialistische ondersteuning bij de voorbereiding van een initiatiefvoorstel (tabel 7). Over de in de praktijk ontvangen hulp daarbij zijn Groningse Statenleden het meest tevreden (4,2 op een schaal van 1 tot 5), gevolgd door respectievelijk de Drentse (3,8) en Friese Statenleden (3,7). Kijken we naar de behoefte aan samengevatte en geduide beleidsinformatie, dan vinden vooral de Groningse en Friese Statenleden het wenselijk dat de griffie hen daarin voorziet. Dat gebeurt in de praktijk ook en daarover zijn Groningse Statenleden redelijk tevreden (3,5 op een schaal van 1 tot 5); Friese Statenleden zijn hierover noch tevreden noch ontevreden (3,0). De Drentse Statenleden vinden het minder wenselijk dan de Groningse en Friese Statenleden dat de griffie hen voorziet van samengevatte en geduide beleidsinformatie. In de enquête geven Drentse Statenleden aan dat ze deze ondersteuning vooral

verwachten van de onderzoekers van Provinciale Staten.[53] Dit gebeurt in de praktijk ook en daarover zijn Drentse Statenleden best tevreden (3,9 op een schaal van 1 tot 5). Kijken we naar de behoefte aan informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies, dan blijkt dat deze behoefte het grootst is onder Friese Statenleden (zie ook tabel 2 in hoofdstuk 2). Zij vinden het meest wenselijk dat de griffie hen hierin voorziet. Het verschil tussen deze norm en de feitelijke informatievoorziening hierover in de praktijk is fors. In Drenthe vinden de Statenleden het wenselijk dat de onderzoeksfaciliteit van de Staten (ondergebracht bij de Drentse griffie) Statenleden informeert over vergelijkbare besluiten in andere provincies. Net als voor de griffie in Fryslân constateren wij dat het verschil tussen deze wens van Drentse Statenleden en de feitelijke informatievoorziening door de Drentse onderzoeksfaciliteit in de praktijk fors is (1,3 op een schaal van 1 tot 5).

Tabel 7: Ter vergelijking: ideaalbeeld, praktijkbeeld, verschil tussen beide en tevredenheid voor drie vormen, Provinciale Staten Groningen en Drenthe

Provincie Groningen	**Ideaalbeeld (1-5)**	**Praktijkbeeld (1-5)**	**Verschil**	**Tevredenheid (1-5)**
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning	4,7	4,6	0,1	4,2
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,3	3,7	0,6	3,5
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	3,5	2,9	0,6	2,8
Provincie Drenthe				
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning	4,4	3,9	0,5	3,8
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	3,7	3,4	0,3	3,9
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	3,5	2,3	1,2	2,5

5.2.2 Werkzaamheden van de griffie in de praktijk

Het uitgangspunt van de griffie in Fryslân is dat zij verantwoordelijk is voor het borgen van het democratisch besluitvormingsproces. De werkzaamheden van de griffie om hier aan bij te dragen variëren sterk. Er is een verdeling te maken tussen structurele en incidentele werkzaamheden, al is er veel overlap. Structurele werkzaamheden zitten in de maandelijkse PS-cyclus. Deze concentreren zich op de woensdagen, want dit zijn de Statendagen. De griffie treedt dan faciliterend op, bijvoorbeeld door vergaderruimtes te regelen. Bij de structurele werkzaamheden horen ook de (voorbereidende) activiteiten voor de verschillende commissies en werkgroepen, zoals de Auditcommissie, Platform Europa en de Steatekommitee Frysk.

Daarnaast levert de griffie inhoudelijke ondersteuning, bijvoorbeeld door de stukkenstroom richting Provinciale Staten af te stemmen met ambtenaren, behandelvoorstellen op te stellen of te adviseren aan de agendacommissie. De griffie geeft advies aan de agendacommissie of iets een behandel- of een hamerpunt wordt en in welke gremia de behandelpunten worden besproken. Dit kan bijvoorbeeld in een beeldvormende of oordeelvormende commissievergadering, of direct in Provinciale Staten. Aan de

[53] Deze onderzoekers zijn ondergebracht bij de griffie van Drenthe en daarom worden zij hier, in het hoofdstuk over de griffie, behandeld.

agendacommissie wordt bovendien geadviseerd over werkbezoeken, expertmeetings en andere informerende bijeenkomsten.

In de behandelvoorstellen geeft de griffie (inhoudelijk) advies aan Provinciale Staten over voorliggende conceptbesluiten. Zo kan de griffie adviseren dat een stuk niet aan de eisen voldoet en dat het terug moet naar Gedeputeerde Staten. Een verbeterde versie van het stuk kan dan alsnog aan bod komen in een Staten(commissie)vergadering. De behandelvoorstellen zijn in beginsel niet openbaar.

Verder overlegt de griffie maandelijks met de agendacommissie over de agenda voor zowel de lange termijn (zes tot twaalf maanden) als de korte (komende maand). De griffie is ook aanwezig bij de presidiumvergadering en bereidt die inhoudelijk en facilitair voor.[54]

5.3 Richtlijnen

Provinciale Staten van Fryslân hebben geen afzonderlijke instructie voor de griffie vastgesteld, ook al schrijft de Provinciewet dat wel voor. Griffiemedewerkers geven aan hier geen hinder van te ondervinden.[55] Zij beschouwen het door het presidium vastgestelde *Griffieplan 2019-2023* als de instructie voor de griffie.[56] Ook in de door Provinciale Staten in 2012 vastgestelde *Mandaatregeling Statengriffier provincie Fryslân* staan richtlijnen voor het werk van de griffie. In het *Handboek werkafspraken bijeenkomsten Provinciale Staten van Fryslân* zijn ook enkele aanvullende verantwoordelijkheden van de griffie beschreven.[57]

5.3.1 Griffieplan 2019-2023

Volgens dit griffieplan ondersteunt, adviseert en informeert de Statengriffie Provinciale Staten, waardoor de Staten als geheel en de Statenleden individueel in staat zijn hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol zo goed mogelijk te kunnen spelen om dit te realiseren. Het griffieplan maakt onderscheid tussen drie sporen:

- “We zorgen er voor dat Provinciale Staten als geheel, de leden van Provinciale Staten individueel en de voorzitter van Provinciale Staten in het bijzonder hun werk adequaat kunnen uitvoeren. We volgen nieuwe ontwikkelingen en informeren Provinciale Staten hierover.”
- “We willen de drempel tussen Provinciale Staten en de inwoners van Fryslân verlagen. We willen het werk van de Staten meer bekendheid geven in Fryslân maar ook in de provinciale organisatie. De Statengriffie werkt aan bestendiging, vernieuwing en verbetering van de onderlinge samenwerking binnen de provinciale organisatie.”
- “We willen bijdragen aan een evenwichtig samenspel tussen PS en GS. Wij streven er naar om samen met de ambtelijke organisatie (met respect voor elkaars rollen) Provinciale Staten optimaal te bedienen.”

[54] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.
[55] Gebaseerd op een groepsinterview met twee medewerkers van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 8 november 2021.
[56] Gebaseerd op een groepsinterview met twee medewerkers van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 8 november 2021.
[57] Provincie Fryslân, Handboek werkafspraken bijeenkomsten Provinciale Staten van Fryslân, 2018.

Om deze doelstellingen verder te concretiseren heeft de griffie bij ieder spoor een aantal punten geformuleerd. Deze staan beschreven in bijlage 6. Deze sporen zijn in eerdere werkplannen van de griffie (zoals het jaarplan griffie 2017[58]) ook gebruikt als leidraad.

5.3.2 Mandaatregeling Statengriffier

Provinciale Staten hebben op 21 november 2012 de *Mandaatregeling Statengriffier provincie Fryslân* vastgesteld.[59] Deze regeling mandateert bevoegdheden van Provinciale Staten aan de griffier. De hieronder genoemde specifieke gemandateerde bevoegdheden zijn opgenomen in de bijlage van de mandaatregeling:

- handelingen voor het doen van mededelingen, het verstrekken van inlichtingen of niet op rechtsgevolg gerichte informatie;
- bekendmaken van besluiten of mededelingen van het provinciaal bestuur;
- besluiten ten aanzien van verzoeken in de zin van de Wet openbaarheid van bestuur; het presidium wordt hierbij geïnformeerd;
- afhandelen van klachten met betrekking tot Provinciale Staten;
- ondertekenen van verweerschriften;
- alle besluiten op rechtspositioneel gebied, met uitzondering van strafontslag, ten aanzien van de op de griffie werkzame ambtenaren met uitzondering van de adjunct-griffier.

5.3.3 Handboek werkafspraken bijeenkomsten Provinciale Staten van Fryslân

In dit handboek hebben Provinciale Staten afspraken vastgelegd over verschillende bijeenkomsten. Een drietal bijeenkomsten is relevant voor de informatievoorziening van Provinciale Staten: de expertmeeting, de informerende bijeenkomst en het werkbezoek.[60] De griffie organiseert deze informatieve activiteiten.

Expertmeeting

Tijdens een expertmeeting worden Provinciale Staten breed geïnformeerd door stakeholders en/of onafhankelijke deskundigen over de verschillende aspecten die bij het onderwerp van belang zijn. Hoewel Statenleden vrijuit van gedachten kunnen wisselen, is het niet de bedoeling een politiek debat te voeren tijdens een expertmeeting. Een expertmeeting is standaard openbaar. Provinciale Staten zijn, in de vorm van de agendacommissie, de opdrachtgever van de expertmeeting. De griffie kan optreden als gedelegeerde opdrachtgever. De agendacommissie is verantwoordelijk voor een expertmeeting. Het College van Gedeputeerde Staten heeft alleen een actieve rol als Provinciale Staten erom vragen, al wordt het wel standaard uitgenodigd voor de expertmeeting. De griffie bereidt de expertmeeting voor en organiseert deze.

Informerende bijeenkomst

Ook een informerende bijeenkomst heeft ten doel Statenleden kennis over een bepaald onderwerp aan te reiken; in dit geval door inhoudelijk deskundige ambtenaren of ook externe deskundigen. De agendacommissie kan besluiten een informerende bijeenkomst te organiseren, eventueel na een verzoek van de griffie of Provinciale Staten. De ambtelijke dienst kan ook zelf aanbieden een

[58] Provincie Fryslân, Jaarplan griffie 2017, 2016.
[59] Provincie Fryslân, Mandaatregeling Statengriffier provincie Fryslân, 2012.
[60] Provincie Fryslân, Handboek werkafspraken bijeenkomsten Provinciale Staten van Fryslân, 2018.

informerende bijeenkomst te organiseren. Het uitgangspunt is dat het onderwerp van een informerende bijeenkomst betrekking heeft op een actueel onderwerp. Het is niet de bedoeling dat er politieke discussies plaatsvinden. Gedeputeerde Staten mogen altijd bij een informerende bijeenkomst aanwezig zijn, maar het is de agendacommissie die bepaalt of Gedeputeerde Staten een actieve rol hebben tijdens de bijeenkomst.

Werkbezoek

Een werkbezoek is een bezoek aan een projectlocatie die relevant is voor de provincie. Het is een formeel moment waarbij Statenleden zich laten informeren. In principe is de agendacommissie de opdrachtgever, al kan een externe organisatie of de ambtelijke dienst ook een werkbezoek organiseren. In principe hebben Gedeputeerde Staten geen rol, tenzij door de agendacommissie anders wordt besloten.

5.4 Inwerkprogramma Statenleden

Om de Statenleden voor te bereiden op de Statenperiode 2019-2023, heeft de griffie, in overleg met de verkiezingscommissie, een inwerkprogramma voorbereid. Dit inwerkprogramma is vastgesteld door het presidium. Het voorziet in het inwerken van de nieuwe Statenleden.

Er is een onderscheid gemaakt tussen twee soorten bijeenkomsten, namelijk bijeenkomsten voor nieuwgekozen Statenleden en bijeenkomsten voor alle Statenleden. In de bijeenkomsten voor nieuwgekozen Statenleden is meer aandacht besteed aan praktische en inhoudelijke zaken, waaronder kennis die nieuwe Statenleden nodig hebben om hun werk uit te kunnen voeren. De bijeenkomsten voor alle Statenleden richten zich meer op inhoudelijke onderwerpen. Deze onderwerpen worden gekozen op basis van de langetermijnplanning en hebben doorgaans een lange voorgeschiedenis. Een voorbeeld hiervan is een bijeenkomst over de Omgevingsvisie. Ook zijn de Statenleden op kennismakingsweekend geweest naar Terschelling.[61]

In een groepsgesprek met de Noordelijke Rekenkamer geven enkele Statenleden aan dat er geen inwerkprogramma is voor Statenleden die tussentijds instromen.[62] Statenleden die tussentijds instromen geven aan het gevoel te hebben in het diepe te worden gegooid. Een voorbeeld dat genoemd wordt is dat Statenleden niet worden ingelicht over de pensioenregeling.

5.5 Omvang van de griffie

5.5.1 Huidige bezetting griffie

De griffie van Fryslân bestond in 2021 uit 7 medewerkers. Aan het hoofd staat de griffier, geflankeerd door de adjunct-griffier Daarnaast bestaat de griffie uit twee commissiesecretarissen, een Statenondersteuner, een beleidsondersteuner en een secretaresse.[63]

[61] Provincie Fryslân, Beknopt overzicht inwerkperiode nieuwe Staten 2019-2023, 2019. Provincie Fryslân, Memo inwerkprogramma Nieuwe Staten, 2019.
[62] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.
[63] Gebaseerd op e-mailcorrespondentie tussen de Noordelijke Rekenkamer en een medewerker van de Statengriffie van de provincie Fryslân op 8 november 2021.

5.5.2 Omvang griffie en ambtelijke organisatie provincie Fryslân 2003-nu

Tabel 4 toont de omvang van de ambtelijke dienst en de griffie van de provincie Fryslân voor enkele geselecteerde jaren. Over de periode 2005 tot en met 2016 zijn er geen precieze cijfers beschikbaar over het aantal fte bij de griffie. Bij de oprichting bestond de Statengriffie uit 5,5 fte. Destijds bestond de griffie uit zes medewerkers: een griffier, adjunct-griffier, twee Statenadviseurs en twee ondersteunende medewerkers.[64] De ambtelijke organisatie van de provincie ondersteunt in beginsel het dagelijks bestuur van de provincie, het College van Gedeputeerde Staten, bij zijn werkzaamheden. De tabel laat zien dat de omvang van de ambtelijke dienst over de periode 2004 tot en met 2017 afnam. In 2020 is een stijging te zien.[65] Wijzigingen in de omvang van de ambtelijke dienst hebben geen gevolgen voor de omvang van de griffie en vice versa.

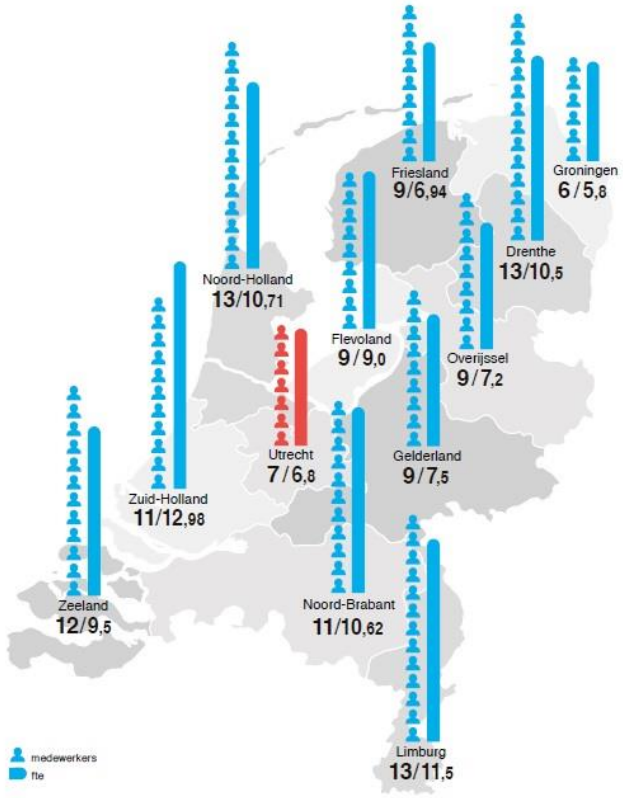
Tabel 4: omvang ambtelijke dienst en griffie in fte en verhouding tussen beide

Aan het eind van:	Omvang ambtelijke dienst in fte	Omvang griffie in fte	Verhouding tussen beide (in procenten)
2004	838	5,5	0,66
2008	786	Niet bekend	-
2012	773	Niet bekend	-
2017	695	7,1	1,02
2020	739	7,0	0,95

5.5.3 Vergelijkend perspectief

De Friese griffie had in 2020 een omvang van ongeveer 7 fte. Figuur 5 vergelijkt die omvang met die van de griffies in de andere provincies.[66] Deze figuur is afkomstig uit een onderzoek dat is uitgevoerd op verzoek van de fractievoorzitters in Provinciale Staten van Utrecht. De figuur laat zien dat de Friese griffie de op twee na kleinste is, gemeten in fte's. Groningen heeft de kleinste griffie. Van de Noordelijke provincies heeft Drenthe de grootste griffie.

[64] Gebaseerd op e-mailcorrespondentie tussen de Noordelijke Rekenkamer en een medewerker van de provincie Fryslân op 15 september 2021.
[65] Provincie Fryslân, *Jaarstukken 2020*, p. 165, 2021.
[66] Loots, J., Bevindingen onderzoek ambities, wensen en ondersteuningsbehoeften provinciale staten Utrecht en doorlichting van de griffie, 2020. Voor een uitgebreidere toelichting over de manier waarop deze cijfers tot stand zijn gekomen, verwijzen wij naar dit onderzoek.



Figuur 5: Omvang griffie in de twaalf provincies gemeten in fte en aantal medewerkers, exacte datum onbekend. (bron: J. Loots, 2020)

Naast het vergelijken van de griffies van de Noordelijke provincies, vergelijken wij de omvang van de griffie ook met de omvang van de ambtelijke dienst van de betreffende provincie (zie tabel 8).

Eerder onderzoek laat zien dat de gemiddelde omvang van de griffies bij Nederlandse gemeenten 2,85 fte bedroeg.[67] De omvang van de gemiddelde gemeentelijke organisatie bedroeg 350 fte. Daaruit volgt dat de gemiddelde griffie kleiner is dan één procent van het ambtelijke apparaat van de gemeente. Tabel 8 laat zien dat dit ook van toepassing is voor Groningen en Fryslân: in beide provincies is de omvang van de griffie kleiner dan één procent van het provinciaal ambtelijk apparaat. Drenthe vormt hier de uitzondering op de regel. Daar is de omvang van de griffie gelijk aan ongeveer twee procent van het ambtelijk apparaat. Dit wordt gedeeltelijk verklaard door een afzonderlijke onderzoeksfaciliteit ten behoeve van Provinciale Staten die is ondergebracht bij de griffie.

Tabel 8: Omvang ambtelijke organisatie, griffie en verhouding tussen beide voor Fryslân, Drenthe, Groningen

Jaar: 2020	Omvang ambtelijke dienst in fte	Omvang griffie in fte	Verhouding tussen beide (in procenten)
Provincie Fryslân	739	7,00	0,95
Provincie Groningen	825	6,47	0,78
Provincie Drenthe	528	10,50	1,99

5.6 Samenvattende bevindingen

- In Fryslân is geen formele griffiersinstructie vastgesteld.
- Voor zover er cijfers beschikbaar zijn heeft de omvang van de griffie zich over de periode 2003 tot 2020 bewogen tussen de 5,5 en 7,1 fte. Dat is rond of iets lager dan één procent van de omvang van de ambtelijke organisatie. Vergeleken met gemeenten en de provincie Groningen is dat niet ongewoon. De omvang van de griffie staat los van de omvang van de ambtelijke organisatie.
- De griffie organiseert een introductieprogramma bij de start van een nieuwe Statenperiode. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen onderdelen die zich vooral richten op nieuwe Statenleden en onderdelen (herhalingsmodules) die bedoeld zijn voor alle Statenleden. Voor Statenleden die

[67] Raad voor het Openbaar Bestuur. Goede ondersteuning, sterke democratie. Den Haag: Raad voor Openbaar Bestuur, 2020.

tussentijds (tijdens een bestuursperiode) instromen is geen uitgebreid introductieprogramma beschikbaar.

- Volgens het ideaalbeeld van Statenleden zou de griffie hen vooral moeten helpen met de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel en hen moeten voorzien in samengevatte en geduide beleidsinformatie en met informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies. Dit doet de griffie in de praktijk ook. Over de ontvangen specialistische ondersteuning voor een initiatiefvoorstel zijn Provinciale Staten redelijk tevreden (3,7 op een schaal van 1 tot 5). Over de ontvangen samengevatte en geduide beleidsinformatie zijn Provinciale Staten matig tevreden (3,0).
- Provinciale Staten vinden het wenselijk dat de griffie hen informeert over vergelijkbare besluiten in andere provincies. In de praktijk laat deze informatievoorziening nog te wensen over. Provinciale Staten zijn niet erg tevreden over de informatie die zij ontvangen over vergelijkbare besluiten in andere provincies (2,1 op een schaal van 1 tot 5).

6. Ondersteuning van Statenleden: fractieondersteuning

6.1 Inleiding

Bij de uitvoering van hun volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taak kunnen Statenleden hulp krijgen. Deze hulp is wettelijk verankerd in de Provinciewet. De fractieondersteuning is een van de vormen van ondersteuning.

De Provinciewet schrijft voor dat Provinciale Staten een verordening vaststellen die de ondersteuning van de vertegenwoordigde groeperingen in Provinciale Staten regelt. In Fryslân is de *Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân 2017* geldend.[68] Dit is dezelfde verordening die richtlijnen geeft voor de ambtelijke bijstand. Gezien de koppeling in de Provinciewet tussen ambtelijke bijstand enerzijds en fractieondersteuning anderzijds hebben Provinciale Staten ervoor gekozen de twee onderwerpen in één verordening te regelen. Fractieondersteuning voldoet aan de kenmerken van een subsidie, zoals bedoeld in artikel 4:21 lid 1 Awb. De regels uit titel 4.2 Awb zijn van toepassing. Het besluit over de hoogte van de financiële bijdrage staat daardoor open voor bezwaar en beroep.[69]

Artikel 33 Provinciewet:
Lid 2: De in provinciale staten vertegenwoordigde groeperingen hebben recht op ondersteuning
Lid 3: Provinciale staten stellen met betrekking tot de ambtelijke bijstand en de ondersteuning van de in provinciale staten vertegenwoordigde groeperingen een verordening vast. De verordening bevat ten aanzien van de ondersteuning regels over de besteding en de verantwoording.

In dit hoofdstuk behandelen we eerst de meest relevante uitkomsten van de enquête. Die vullen we aan met inzichten en beelden uit de gesprekken met betrokkenen die we hebben gevoerd. Vervolgens vergelijken we de belangrijkste uitkomsten met die uit Groningen en Drenthe. Het tweede deel van dit hoofdstuk (paragraaf 6.3 en verder) bevat achtergrondinformatie, zoals relevante regelingen en verordeningen en gegevens over de omvang van (de budgetten voor) de fractieondersteuning.

6.2 Fractieondersteuning in de praktijk

6.2.1 Oordeel Statenleden

Tabel 9 toont alle 8 vormen van informatie of ondersteuning die in de enquête worden onderscheiden. Voor deze vormen wordt de wenselijke situatie (volgens de leden van Provinciale Staten) afgezet tegen

[68] Provincie Fryslân, *Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân, 2017*
[69] Vereniging van Nederlandse Gemeenten, VNG Model Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2019 en Model Instructies voor de griffier en de secretaris 2019, 2019.

de situatie in de praktijk. De resultaten laten zien dat Provinciale Staten van Fryslân sterk leunen op de eigen fractieondersteuning voor hulp en informatie voor in ieder geval zes van de acht vormen. Daarnaast valt op dat het verschil tussen ideaalbeeld, de norm, en de feitelijk ontvangen ondersteuning voor alle vormen binnen een marge van 0,5 punt ligt. Dit suggereert dat de wens van de Staten en de gang van zaken in de praktijk goed op elkaar zijn afgestemd voor wat betreft de fractieondersteuning.

Tabel 9: Ideaalbeeld en praktijkbeeld voor acht vormen - invulling door fractieondersteuning

	Ideaalbeeld (1-5)	**Praktijkbeeld (1-5)**
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen.	4,9	4,6
Inhoudelijke informatievoorziening over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag.	4,7	4,7
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning	4,7	4,6
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,2	3,9
Inhoudelijke informatievoorziening over algemene maatschappelijke ontwikkelingen	4,0	3,7
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	4,0	3,6
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's	3,6	3,3
Voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt	3,0	2,6

In een groepsgesprek met de Noordelijke Rekenkamer geven de aanwezige Statenleden aan dat ze erg tevreden zijn over de eigen fractieondersteuning. De ondersteuning vindt vooral plaats op politiek-inhoudelijk vlak. Ze worden ingezet voor uitzoekwerk, het raadplegen van het Statenarchief en het opvragen van technische informatie bij ambtenaren. Soms maken fracties gebruik van elkaars fractieondersteuning en fractieondersteuners hebben veel contact met elkaar. Door de, vergeleken met de andere noordelijke provincies, ruime fractieondersteuning, ervaren de Statenleden minder afhankelijkheid van Gedeputeerde Staten. [70] Statenleden geven aan dat het zonder de fractieondersteuning niet mogelijk is het werk uit te voeren, omdat de kwaliteitseisen en de vindbaarheid van de stukken te wensen over zouden laten. Zij zien de fractieondersteuning dus als belangrijk voor het institutionele geheugen van Provinciale Staten.

6.2.2 Oordeel fractieondersteuning; vergelijkend perspectief

Aan de fractieondersteuning van de Statenfracties hebben we op een schaal van 1 tot 5 gevraagd welke vormen van informatie of ondersteuning zij in de praktijk bieden aan hun fractieleden. Tabel 10 toont het resultaat. Hoe hoger de score, hoe groter de geboden ondersteuning/informatie voor de betreffende vorm. Uit de tabel komt duidelijk naar voren dat fractieondersteuners vooral helpen bij de inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en schriftelijke vragen, gevolgd door hulp bij de voorbereiding van een initiatiefvoorstel. De daadwerkelijke invulling van de fractieondersteuning sluit goed aan bij het ideaalbeeld dat Friese Statenleden hiervan hebben (tabel 9) en wat Friese Statenleden in groepsgesprekken met de Noordelijke Rekenkamer aangaven.

[70] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.

Tabel 10: in de praktijk verstrekte ondersteuning/informatie door fractieondersteuning van Friese Statenfracties, ter vergelijking ook de scores van de fractieondersteuning in Drenthe weergegeven[71]

	Fractieondersteuners Fryslân Score (1-5)	Fractieondersteuners Drenthe Score (1-5)
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen.	4,9	3,3
(hulp bij) Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning	4,5	2,7
Samengevatte en geduide beleidsinformatie	4,3	3,5
Inhoudelijke informatievoorziening over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag.	4,2	3,1
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's	3,8	3,1
Inhoudelijke informatievoorziening over algemene maatschappelijke ontwikkelingen	3,7	4,0
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	3,5	3,3
Voortgangs- en monitoringsinformatie waaruit blijkt dat beleid werkt	3,3	3,0

We hebben ook twee stellingen voorgelegd aan de fractieondersteuners over de aard van hun politiek-inhoudelijk werkzaamheden (tabel 11). Hieruit blijkt dat fractieondersteuners vooral politiek-inhoudelijke werkzaamheden verrichten voor de fracties. Dit komt overeen met het beeld dat Friese Statenleden hebben geschetst. Vergeleken met de Drentse fractieondersteuners zit hier een duidelijk verschil. De Drentse fractieondersteuners gaven in de enquête aan dat zij relatief meer tijd besteden aan praktische werkzaamheden ten behoeve van de fractie en minder toekomen aan de politiek-inhoudelijke ondersteuning van hun fractie. Dit komt ook naar voren als we kijken naar de verschillende vormen van ondersteuning en de score van de Drentse fractieondersteuning daarop (tabel 10). In de praktijk bieden Drentse fractieondersteuners duidelijk minder ondersteuning dan hun Friese collega's bij politiek-inhoudelijke werkzaamheden, zoals de inhoudelijke voorbereiding van initiatiefvoorstellen, woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen.

Tabel 11: Reacties van fractiemedewerkers op twee stellingen, 1 = helemaal niet van toepassing op mijn situatie, 5 = helemaal wel van toepassing op mijn situatie, ter vergelijking ook de reactie van fractiemedewerkers van de Statenfracties in Drenthe[72]

	Fractieondersteuners Fryslân Score (1-5)	Fractieondersteuners Drenthe Score (1-5)
Stelling 1: "De werkzaamheden die ik voor de Statenfractie verricht zijn voornamelijk praktisch van aard, zoals het plannen van afspraken."	2,5	3,8
Stelling 2: "De werkzaamheden die ik voor de Statenfractie verricht zijn voornamelijk politiek-inhoudelijk van aard, zoals het inhoudelijk voorbereiden van moties."	4,5	3,1

We hebben tevens aan de fractiemedewerkers gevraagd hoe lang zij fractieondersteuner zijn. Tabel 12 toont de resultaten. Hieruit blijkt dat de meeste fractiemedewerkers meerdere jaren werkervaring hebben als fractieondersteuner. Zo heeft bijna de helft van de fractiemedewerkers (46,7 procent) 3 tot 7 jaar werkervaring en 20 procent heeft 7 jaar of meer jaren werkervaring. Gemiddeld gezien zijn de

[71] Voor Groningen zijn deze cijfers niet beschikbaar, omdat de respons op de enquête onder fractiemedewerkers aldaar te laag was.
[72] Voor Groningen zijn deze cijfers niet beschikbaar, omdat de respons op de enquête onder fractiemedewerkers aldaar te laag was.

Drentse fractieondersteuners wat minder ervaren. Bijna 60 procent is minder dan 3 jaar werkzaam als fractieondersteuner. Een kwart van de Drentse fractieondersteuners is zeer ervaren. In een groepsgesprek met Groningse fractieondersteuners werd gesteld dat veel fractieondersteuners een korte periode (minder dan 2 jaar) werkzaam zijn als fractiemedewerker.[73]

Verder blijkt uit de enquête onder fractiemedewerkers dat de meesten van hen (11 van de 15) niet verwachten door te stromen naar een positie van Statenlid voor dezelfde partij.

Tabel 12: aantal jaren werkervaring als fractieondersteuner, ter vergelijking ook voor Drenthe weergegeven[74]

Werkervaring	Werkervaring fractieondersteuners Fryslân (%)	Werkervaring fractieondersteuners Drenthe (%)
Minder dan 1 jaar	0,0	8,3
1 tot 3 jaar	33,3	58,3
3 tot 7 jaar	46,7	8,3
7 tot 12 jaar	6,7	0,0
12 jaar of meer	13,3	25,0

6.3 Verordening ondersteuning Statenfracties provincie Fryslân 2017

Op 18 januari 2017 stelden Provinciale Staten de *Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân 2017* vast. Voor enkele definities, zoals die van fractie, verwijst de verordening naar het *Reglement van orde voor de vergaderingen van provinciale staten van Fryslân 2016*.

6.3.1 Fractiesubsidies: regeling en bedragen

Fracties ontvangen een financiële bijdrage uit provinciale kas om ervoor te zorgen dat de fractie goed kan functioneren. De fractiesubsidies zijn te onderscheiden in een algemene fractiesubsidie, een specifieke fractiesubsidie en een subsidie werkgeversaandeel in de pensioenvoorzieningen en ziektekostenverzekeringen. Het verschil tussen de algemene fractiesubsidie en de specifieke fractiesubsidie zit in de bestedingsdoeleinden: de specifieke fractiesubsidie is vooral bedoeld voor het betalen van de fractieondersteuners, de algemene subsidie voor meer incidentele kostenposten, zoals het bouwen van een website. Subsidies worden aan een stichting verstrekt die als enige doel het ondersteunen van de fractie mag hebben. Deze stichting moet minimaal drie bestuurders hebben en zij mag pas ontbonden worden als aan alle verplichtingen in het kader van verantwoording is voldaan. De verordening beschrijft enkele beperkingen aan de bestedingsdoeleinden. Bij mogelijke twijfel over de doelmatigheid van het gebruik van de subsidiegelden beslist de voorzitter van Provinciale Staten, na overleg met het presidium. De fractiesubsidies worden bepaald aan de hand van artikel 3. Elke fractie ontvangt jaarlijks een bedrag van € 7.819,14. Daar komt een bedrag van € 2.178,73 per Statenlid bij. Tabel 13 bevat de hoogte van de algemene fractiesubsidie en de specifieke fractiesubsidie (inclusief het werkgeversdeel in pensioenen en ziektekosten) voor enkele geselecteerde jaren. In de verordening van

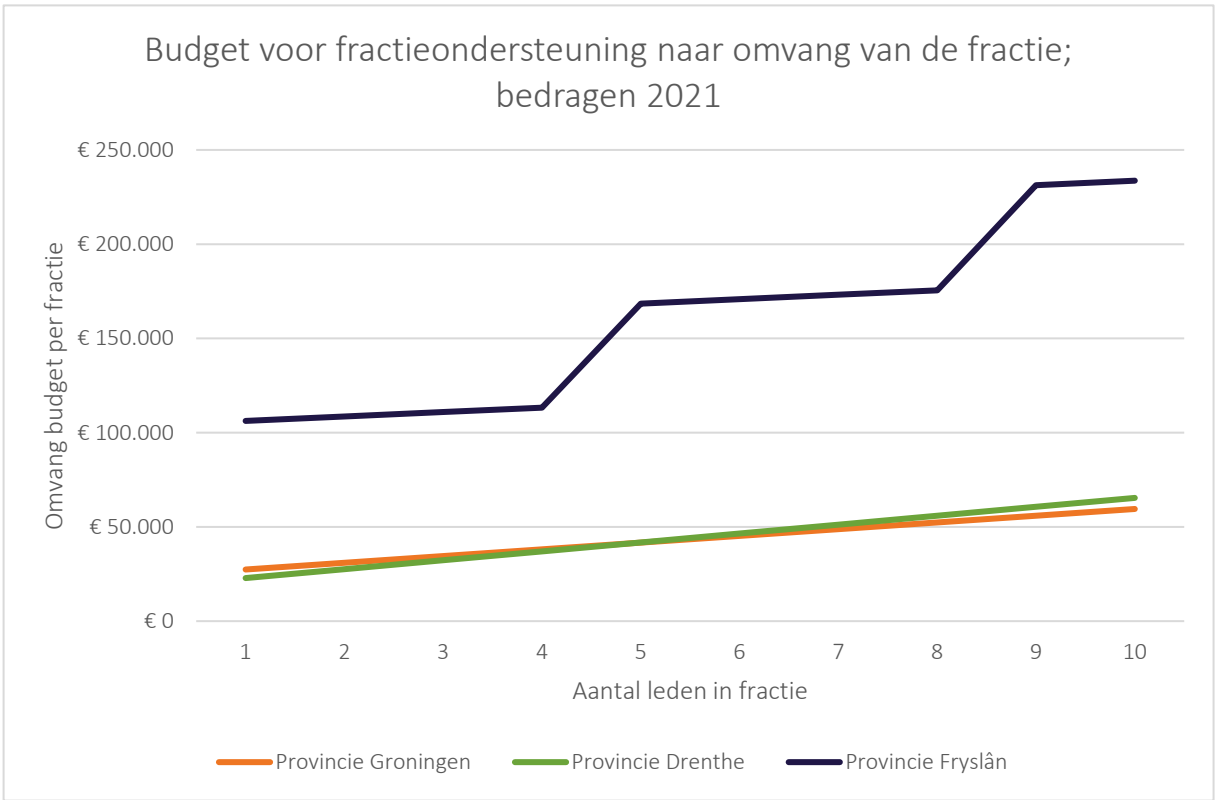
[73] Gebaseerd op een groepsinterview met twee fractiemedewerkers van de provincie Groningen op 10 februari 2022.
[74] Voor Groningen zijn deze cijfers niet beschikbaar, omdat de respons op de enquête onder fractiemedewerkers aldaar te laag was.

2010 en 2014 wordt er bij de specifieke subsidie een onderscheid gemaakt tussen een bijdrage voor inhoudelijke fractieondersteuning en secretariële fractieondersteuning. In de tabel zijn beide bedragen bij elkaar opgeteld. Vanaf de verordening uit 2017 wordt hier niet langer onderscheid in gemaakt. Ieder jaar worden de bedragen gecorrigeerd voor inflatie. Ter illustratie laat de tabel de totale omvang van de fractiesubsidies zien voor fracties met 3 en 6 leden.

Tabel 13: hoogte en opbouw van de totale fractiesubsidie voor enkele geselecteerde jaren (bedragen in euro's)

	Algemene fractiesubsidie		Specifieke fractiesubsidie, incl. werkgeversdeel in pensioenen en ziektekosten (staffel)					
Jaar	Bedrag per fractie (in euro's)	Bedrag per fractielid (in euro's)	1 t/m 4 leden	5 t/m 8 leden	9 t/m 12 leden	13 of meer leden	Voorbeeld: Fractie met 3 leden	Voorbeeld: Fractie met 6 leden
2010	7.150	2.281	80.337	125.076	169.815	201.474	94.330	145.911
2014	8.044	2.493	86.933	135.321	183.710	218.315	102.456	158.324
2017	7.819	2.179	88.244	137.360	186.476	221.637	102.600	158.252
2021	8.455	2.356	95.422	148.243	201.678	248.784	110.945	170.834

Figuur 6 toont de totale omvang van de fractiesubsidie per 2021 naar grootte de fractie. Hieruit blijkt dat de hoogte van de totale fractiesubsidie stapsgewijs toeneemt met de omvang van de fractie. Een verschil van één zetel kan grote gevolgen hebben voor de omvang van de totale fractiesubsidie.



Figuur 6: omvang budget Fryslân voor fractieondersteuning naar fractiegrootte; bedragen gelden voor 2021, ter vergelijking ook weergegeven voor provincies Groningen en Drenthe

6.3.2 Vergelijkend perspectief

De Raad voor Openbaar Bestuur constateert dat het doel van fractieondersteuning, namelijk het voor alle fracties in Provinciale Staten en gemeenteraad toegankelijk maken van eigen onafhankelijke, inhoudelijke en beleidsmatige ondersteuning, niet voldoende gerealiseerd wordt (Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020, pp. 23,24). Bij nadere bestudering lijkt deze constatering vooral te gelden voor gemeenten. Er bestaan grote verschillen tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en provincies. In kleine gemeenten hebben fracties een bedrag van rond de € 1.000 te besteden; in grotere gemeenten loopt dat op tot maximaal € 10.000 per fractie. Voor bedragen van enkele duizenden euro's kan volgens de Raad voor Openbaar Bestuur geen hoogwaardige inhoudelijke ondersteuning ingehuurd worden. Vergeleken met de gemeentelijke praktijk kunnen de provinciale budgetten voor fractieondersteuning ruimhartig worden genoemd. Een kleine fractie (1 zetel) in de Groningse, Drentse of Friese Staten heeft in 2021 recht op minimaal € 22.867 (Drenthe). In Groningen is dat € 27.413 en in Fryslân € 106.000 (zie figuur 6). De budgetten voor fractieondersteuning in Fryslân zijn ongeveer 3 tot 4 zo groot als die in Drenthe en Groningen. Eerder onderzoek suggereert dat van de twaalf provincies de Friese budgetten voor fractieondersteuning het grootst zijn (Loots, 2020, pp. 20,21).

Daarnaast valt op dat de Friese systematiek om de budgetten voor fractieondersteuning vast te stellen anders is dan die van Groningen en Drenthe. Groningen en Drenthe kennen een vaste bijdrage per fractie, onafhankelijk van de grootte van de fractie. Fryslân kent ook een vaste bijdrage per fractie, maar deze bijdrage is groter naarmate de fractieomvang een bepaalde drempel overschrijdt. Dit resulteert een sterke stapsgewijze toename van de totale fractiesubsidie bij bepaalde drempels (respectievelijk van 4 naar 5 zetels, van 8 naar 9 zetels en van 12 naar 13 zetels). Figuur 2 illustreert dit (met uitzondering van de stap van 12 naar 13 zetels). Naast een vaste bijdrage per fractie kennen Groningen, Fryslân en Drenthe ook een aanvullende bijdrage per fractielid (in Drenthe met uitzondering van het eerste lid). Hierdoor neemt de totale fractiesubsidie in Groningen en Drenthe geleidelijk toe naargelang de fractie uit meer leden bestaat.

6.4 Commissieleden

Statenfracties kunnen niet-statenleden laten deelnemen aan commissievergaderingen. Deze niet-statenleden krijgen dan de titel 'commissielid'. De basis hiervoor is te vinden in het *Reglement van orde voor de Steatemerk en de vergaderingen van de Statencommissies van de Provincie Fryslân 2021*.[75]

Niet-statenleden kunnen als commissielid worden benoemd als ze op de kandidatenlijst van de fractie staan. De benoeming van deze leden geschiedt door de voorzitter van Provinciale Staten. Dit gebeurt met een eed of verklaring en belofte, net zoals bij de benoeming van Statenleden. In het artikel wordt geen maximum van het aantal commissieleden voorgeschreven. Er zijn momenteel negen commissieleden actief.

[75] Provincie Fryslân, Reglement van orde voor de Steatemerk en de vergaderingen van de Statencommissies van de provincie Fryslân 2021, 2020.

6.4.1 Vergelijkend perspectief

In alle drie de provincies bestaat een regeling waarmee fracties zich in Statencommissievergaderingen door een afgevaardigde (niet zijnde een Statenlid) namens de fractie kunnen laten vertegenwoordigen. In Groningen kunnen alleen kleine fracties hier een beroep op doen (maximaal één vertegenwoordiger per fractie kleiner dan vier zetels). Ten tijde van het onderzoek waren er vijf fractievertegenwoordigers actief. In Drenthe kan iedere fractie maximaal twee fractievertegenwoordigers voordragen en in Fryslân bestaat geen maximum op het aantal fractievertegenwoordigers. In Drenthe en Fryslân zijn respectievelijk twaalf en negen fractievertegenwoordigers actief ten tijde van het onderzoek.

6.5 Samenvattende bevindingen

- De resultaten van de enquête laten zien dat de feitelijke ondersteuning door de eigen fractieondersteuning aansluit bij de wensen van de Statenleden.
- Uit de enquêtes blijkt dat Provinciale Staten van Fryslân sterk leunen op de eigen fractieondersteuning voor in ieder geval zes van de acht onderscheiden vormen van hulp en informatie. Daaruit blijkt tevens dat fractieondersteuners vooral ondersteuning leveren bij de meer politiek-inhoudelijke taken. Dat contrasteert met de werkzaamheden van de fractieondersteuners in Drenthe, waar de nadruk sterker ligt op praktische taken.
- Fractieondersteuners in Fryslân zijn doorgaans ervarener dan hun Drentse collega's.
- Statenfracties kunnen een subsidie ontvangen van de provincie voor de eigen (fractie)ondersteuning. Statenfracties hebben enige vrijheid in hoe zij deze subsidie gebruiken, zolang die maar gebruikt wordt "om ervoor te zorgen dat de fractie goed kan functioneren."
- Fryslân kent een staffelsysteem om de totale omvang van de fractiesubsidie te bepalen. Dat betekent dat de totale subsidie in stappen omhoog gaat. Hierdoor kan een verandering van één zetel (minder of meer) grote[76] gevolgen hebben voor de omvang van de subsidie.
- Vergeleken met andere (Noordelijke) provincies zijn de budgetten voor de Friese fractieondersteuning omvangrijk: een fractie heeft recht op ruim € 100.000 en dit wordt meer naarmate de fractie groter is; een grote fractie (> 8 zetels) heeft recht op ruim € 200.000.
- Statenfracties kunnen niet-statenleden voordragen tot benoeming als 'commissielid' , mits die op de kandidatenlijst van hun partij staan; commissieleden mogen deelnemen aan commissievergaderingen. Er is geen maximum aan het aantal 'niet-statenleden' dat Statenfracties mogen hebben.

[76] Vergeleken met bijvoorbeeld een lineair systeem waarbij de omvang van de subsidie gekoppeld is aan het aantal zetels.

7. Het Statenarchief

Het Statenarchief is de plaats waar besluitvormingsstukken en de afwegingen die ten grondslag lagen aan Statenbesluiten uit het verleden zijn te raadplegen, bijvoorbeeld die uit een eerdere Statenperiode.

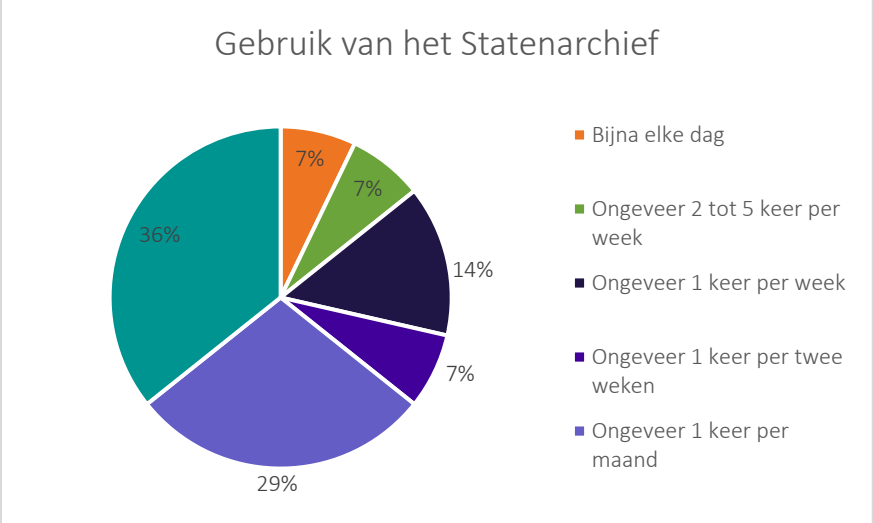
In Fryslân staat het Statenarchief, digitaal toegankelijk voor Statenleden en derden, ook wel bekend onder de naam Notubiz. Als het Statenarchief goed functioneert, kan op eenvoudige wijze relevante informatie over besluitvorming uit het verleden gevonden worden, inclusief de afwegingen die ten grondslag lagen aan Statenbesluiten. Dit helpt Statenleden bij hun kaderstellende en controlerende werkzaamheden. Volgens de ambtelijke dienst is het Statenarchief specifiek de verantwoordelijkheid van de griffie.[77]

7.1 Gebruik en beoordeling Statenarchief

In de enquête vroegen wij Statenleden hoe vaak zij het Statenarchief raadplegen. Aan de Statenleden die aangaven het archief te gebruiken hebben wij enkele aanvullende stellingen voorgelegd over het Statenarchief. Daarnaast vroegen wij aan fractieondersteuners in hoeverre zij gebruik maken van het Statenarchief en hebben wij hen dezelfde stellingen voorgelegd. Het beeld dat hieruit naar voren komt is dat het in de praktijk vooral de fractieondersteuners zijn die het Statenarchief raadplegen.

7.1.1 Gebruik Statenarchief

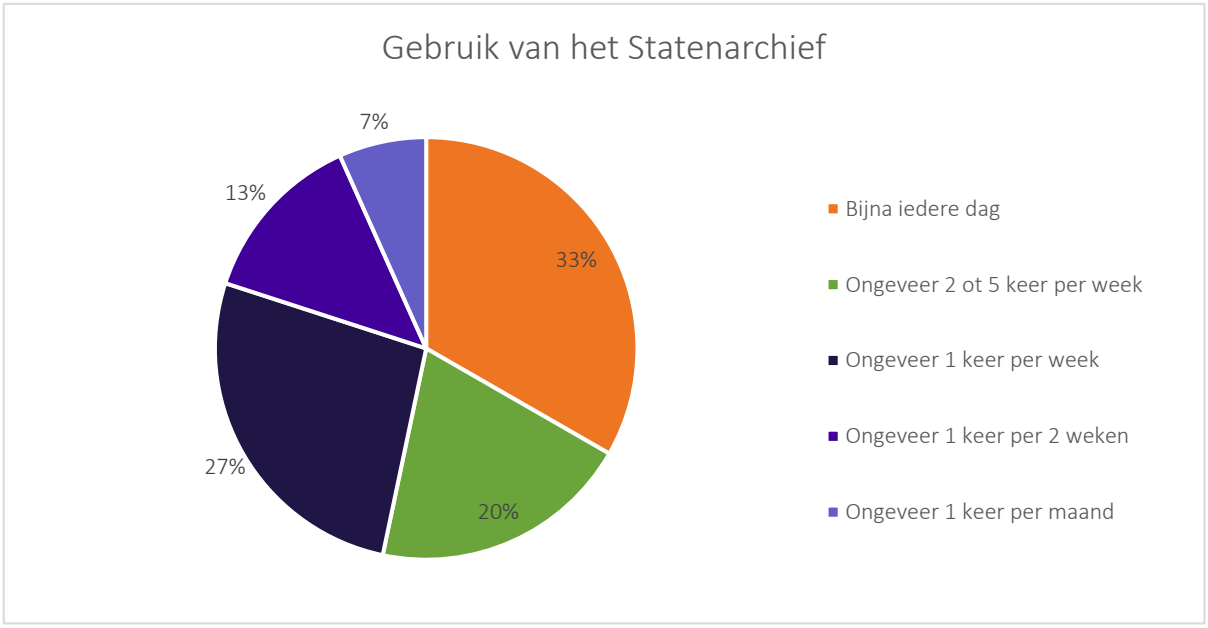
Figuur 7 laat zien hoe vaak Statenleden gebruikmaken van het Statenarchief. Ruim een derde van hen geeft aan dat nooit te doen, de overige Statenleden 1x per maand of vaker.



Figuur 7: Gebruik van Statenarchief door Statenleden Fryslân

[77] Gebaseerd op een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.

Figuur 8 laat zien hoe vaak *fractieondersteuners* het Statenarchief raadplegen. Deze figuur laat een tegengesteld beeld zien: alle fractieondersteuners die de enquête invulden gaven aan gebruik te maken van het Statenarchief, waarbij een derde van de respondenten dit bijna iedere dag doet.



Figuur 8: Gebruik van het Statenarchief door fractieondersteuners

7.1.2 Oordeel gebruikers

Aan Statenleden en fractiemedewerkers die aangaven het archief te gebruiken hebben wij ook enkele stellingen voorgelegd met betrekking tot het Statenarchief. Zij konden op een schaal van -5 tot +5 aangeven in hoeverre een bepaalde stelling op hen van toepassing was. Tabel 14 toont de resultaten.

De scores in de tabel laten zien dat het archief op de meeste eigenschappen positief scoort. Alleen op het aspect van de vindbaarheid van informatie (tussen alle bewaarde informatie) is de score negatief volgens zowel Statenleden als fractieondersteuners.

Tabel 14: resultaat op stellingen met betrekking tot het Statenarchief

	Gemiddelde score (-5 tot 5) leden PS	Gemiddelde score (-5 tot 5) fractieondersteuners
Ik kan informatie alleen tegen kosten / kosteloos verkrijgen	3,1	4,1
De informatie is onbetrouwbaar/betrouwbaar	2,5	2,9
De informatie is niet/wel direct toegankelijk	0,8	2,5
Het is niet/wel helder wat de betekenis is van de informatie binnen het beleidsproces waar het is ontvangen of gemaakt	0,6	0,6
Ik kan niet/wel overal (op iedere locatie) relevante informatie verkrijgen	-0,2	1,7
Ik kan helemaal niet / wel snel en eenvoudig informatie vinden tussen alle bewaarde informatie	-1,4	-0,5

Enkele Statenleden geven in gesprek met de Noordelijke Rekenkamer aan dat het vooral medewerkers van de fractieondersteuning zijn die het Statenarchief raadplegen. Ook zeggen ze dat het onderhouden

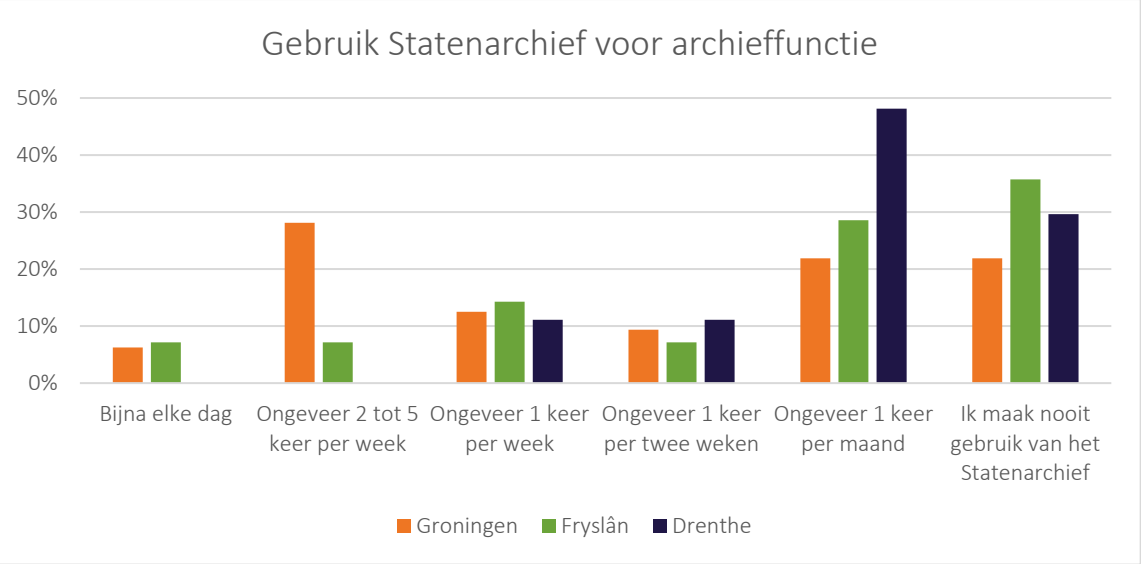
van het Statenarchief een uitdaging is van de ambtelijke organisatie, de griffie en de fractieondersteuning. [78]

Vanuit de ambtelijke organisatie bestaat de wens een kennisbank op te zetten die voor Statenfracties, de ambtenaren en voor Gedeputeerde Staten beschikbaar is. Hiervoor ontbreekt echter budget, vanwege politieke keuzes. Het huidige archief achten ze niet gebruiksvriendelijk. [79]

7.2 Vergelijkend perspectief

In deze paragraaf vergelijken wij het gebruik van het Statenarchief door de Statenleden van de drie Noordelijke provincies en het resultaat op enkele verdiepende stellingen met betrekking tot het Statenarchief.

Figuur 9 toont hoe vaak Statenleden in Groningen, Fryslân en Drenthe gebruik maken van het Statenarchief: bijna dertig procent van de Drentse Statenleden nooit en krap vijftig procent één keer per maand. Waar het in Fryslân vooral de fractieondersteuners zijn die het Statenarchief raadplegen, is dat in Drenthe veel minder het geval: de helft van de Drentse fractiemedewerkers in Drenthe zegt nooit gebruik te maken van het Statenarchief. Vergeleken met Drenthe en Fryslân, raadplegen Groningse Statenleden vaker het Statenarchief: bijna dertig procent van hen raadpleegt het archief meerdere malen per week. Daarnaast is er ook in Groningen een forse groep Statenleden, ruim twintig procent, die nooit gebruik maakt van het Statenarchief.



Figuur 9: Gebruik van Statenarchief door Statenleden Groningen, Fryslân en Drenthe

Tabel 15 laat zien dat de Statenarchieven in Fryslân, Groningen en Drenthe op de meeste aspecten positief scoren. Friese Statenleden en fractiemedewerkers gaven in de enquêtes (zie tabel 14) en groepsgesprekken aan dat de vindbaarheid van informatie tussen alle bewaarde informatie problematisch is. Uit tabel 15 blijkt dat dit ook geldt voor het Groningse en Drentse Statenarchief.

[78] Gebaseerd op een groepsinterview met vier Statenleden van de provincie Fryslân op 8 december 2021.
[79] Gebaseerd op een groepsinterview met drie medewerkers van de provincie Fryslân op 24 januari 2022.

Tabel 15: resultaat op stellingen met betrekking tot het Statenarchief, Statenleden Fryslân, Groningen en Drenthe

	Gemiddelde score (-5 tot 5) leden PS Fryslân	Gemiddelde score (-5 tot 5) leden PS Groningen	Gemiddelde score (-5 tot 5) leden PS Drenthe
Ik kan informatie alleen tegen kosten / kosteloos verkrijgen	3,1	2,6	2,6
De informatie is onbetrouwbaar/betrouwbaar	2,5	2,4	2,3
De informatie is niet/wel direct toegankelijk	0,8	1,0	0,5
Het is niet/wel helder wat de betekenis is van de informatie binnen het beleidsproces waar het is ontvangen of gemaakt	0,6	0,6	-0,5
Ik kan niet/wel overal (op iedere locatie) relevante informatie verkrijgen	-0,2	0,6	0,5
Ik kan helemaal niet / wel snel en eenvoudig informatie vinden tussen alle bewaarde informatie	-1,4	-0,6	-1,6

7.3 Samenvattende bevindingen

- Uit de enquêtes onder Statenleden en fractieondersteuners blijkt dat het vooral de fractieondersteuners en in mindere mate Statenleden zelf zijn die het Statenarchief raadplegen. Dit sluit aan bij de bevinding uit het vorige hoofdstuk dat Statenleden sterk leunen op de eigen fractieondersteuning.
- Uit gesprekken met Statenleden en medewerkers van de ambtelijke dienst, en uit de enquêtes, blijkt dat het Statenarchief veel informatie bevat, maar weinig toegankelijk en gebruiksvriendelijk is. Respondenten gaven aan dat de vindbaarheid van relevante informatie tussen alle bewaarde informatie problematisch is. Dat geldt ook voor het Groningse en Drentse Statenarchief.

Bronnenlijst

Literatuur:

- Beers, E., & Schaap, L., Noordelijke Rekenkamer, Luister nou eens!, 2020.
- Heimovaara, S., Benschop, J. P., Cools, R., Debackere, K., van der Hagen, T. H., Meijer, N., Essers, P. W., AWTI, Rijk aan kennis, naar een herwaardering van kennis en expertise in beleid en politiek, 2021.
- Hulst, van M., Kruyen, P., Schaap, L., Ostaaijen, J. van, Griffier in de Gemeente Geschetst – Het ambt anno 2016, Tilburg University en Radboud Universiteit, 2016.
- Van der Knaap, P., Tijdschrift en platform voor public governance audit & control, Lerende overheid, intelligent beleid?, pp. 24-27, December 2006.
- Laakso, M., & Taagepera, R., Comparative Political Studies, a measure with application to West Europe, 1979.
- Loots, J., Bevindingen onderzoek ambities, wensen en ondersteuningsbehoeften provinciale staten Utrecht en doorlichting van de griffie, 2020.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), PUMA: Knowledge Management: Learning-by-comparing experiences from private firms and public organizations, 2001.
- Raad voor het Openbaar Bestuur, Briefadvies Ondersteuning Tweede Kamer, Den Haag: Raad voor Openbaar Bestuur, 2021.
- Raad voor het Openbaar Bestuur. Goede ondersteuning, sterke democratie. Den Haag: Raad voor Openbaar Bestuur, 2020.
- Stam, C., Productiviteit van de kenniswerker, wegwijzer in kennismanagement, 2004.
- Stichting Decentraal bestuur, Kerngegevens Provinciale Ambtsdragers 2005-2019, 2020.
- Verbooy, H., Kennismanagement: de praktijk, Tijdschrift voor Multimedia, Nr. 12, 1997.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, VNG Model Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2019 en Model Instructies voor de griffier en de secretaris 2019, 2019.

Verordeningen, instructies en brieven:

- Provinciale Statenvergadering van 20 maart 2003.
- Provincie Fryslân, Beknopt overzicht inwerkperiode nieuwe Staten 2019-2023, 2019.
- Provincie Fryslân, Besluitenlijst van de bijeenkomst van het Presidium van Provinciale Staten op 18 november 2020, 18 november 2020.
- Provincie Fryslân, Bestuursakkoord 2003-2007: Fryslân: investeren in kwaliteit, 2003.
- Provincie Fryslân, Bestuursakkoord 2019-2023: Geluk op 1 - Vernieuwen in vertrouwen, p 49, 2019.
- Provincie Fryslân, Brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, onderwerp: Provinciaal beleidsproces, 2019.
- Provincie Fryslân, Coalitieakkoord 2007-2011, 2007.
- Provincie Fryslân, Coalitieakkoord 2011-2015: Nije enerzjy foar Fryslân, 2011.
- Provincie Fryslân, Coalitieakkoord 2015-2019: Mei elkenien foar elkenien, 2015.
- Provincie Fryslân, Format Startnotitie, 2021.

- Provincie Fryslân, Griffieplan 2019-2023, 2019.
- Provincie Fryslân, Handboek werkafspraken bijeenkomsten Provinciale Staten van Fryslân, 2018.
- Provincie Fryslân, Jaarplan griffie 2017, 2016.
- Provincie Fryslân, Mandaatregeling Statengriffier provincie Fryslân, 2012.
- Provincie Fryslân, Memo inwerkprogramma Nieuwe Staten, 2019.
- Provincie Fryslân, Memo van de griffie van Fryslân aan het presidium betreffende Format Startnotities 12 november 2020, 12 november 2020.
- Provincie Fryslân, Reglement van orde voor de Steatemerk en de vergaderingen van de Statencommissies van de provincie Fryslân 2021, 2020.
- Provincie Fryslân, Toelichtende presentatie 'het beleidsproces' – Beeldvormende commissie, 15 januari 2020.
- Provincie Fryslân, Verordening ondersteuning statenfracties provincie Fryslân 2017, 2017.

Websites:

- Binnenlands Bestuur: https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/een-op-vijf-statenleden-haakt-na-verkiezingen-af.16830706.lynkx?tid=TIDP715922X04F554F79DC14B2EAB913AC55BD60F5DYI5&utm_campaign=BB_NB_Dagelijks&utm_medium=email&utm_source=binnenlandsbestuur
- BMC: https://www.bmc.nl/werkvelden/praktijkcase/ipo-democratische-legitimering-van-de-provinciale-staten
- Nederlandse Vereniging voor Statenleden: https://www.statenlidnu.nl/vereniging
- Provincie Fryslân: https://beleidvandezetijd.frl/hulp-en-ondersteuning/downloads-en-formats/
- Stichting Decentraal bestuur: https://www.decentraalbestuur.nl/images/Veranderingen_in_het_provinciaal_bestuur_2015-2019.pdf

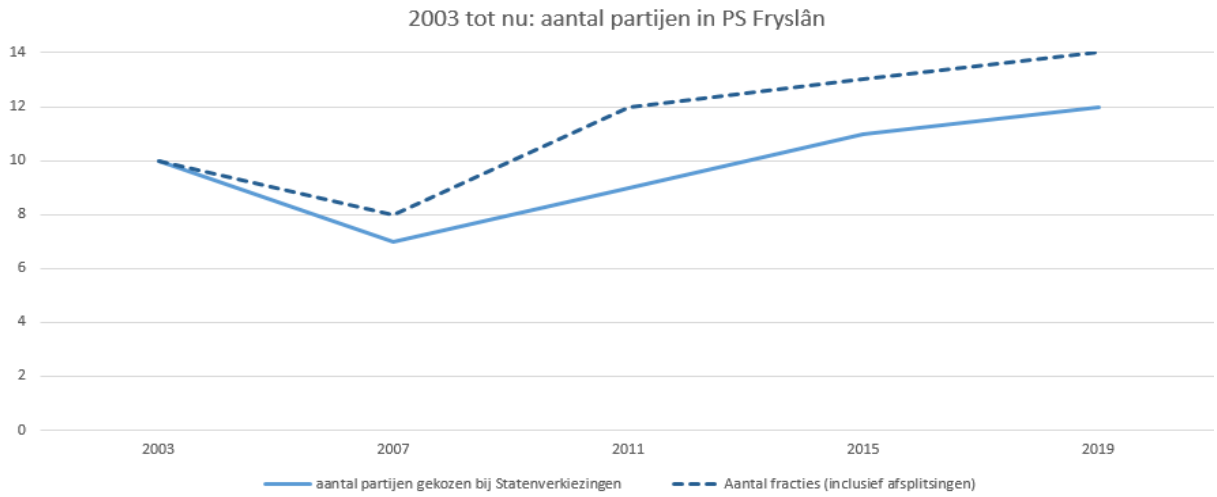
Lijst met geïnterviewden:

- Statenleden:
  - Durk Dijkstra
  - Jochem Knol
  - Charda Kuipers
  - Gerben van der Mei
  - Peter van Noort
  - Maaike Prins
  - Johan Tjalsma
  - Matthijs de Vries
  - Jan Walrecht
  - Danny van der Weijde-Hoogstad
- Statengriffie:
  - Bram de Groot
  - Arnold Rosier
- Ambtelijke dienst:
  - Regina Bouius-Riemersma
  - Petra Koopmans
  - Nienke Nijp

Bijlage 1: Fragmentatie, aantal en omvang van fracties in Provinciale Staten van Fryslân

Aantal partijen en afsplitsingen

Figuur 10 laat zien dat de Friese Staten *direct* na verkiezingen in 2003 tien fracties telden. Na de verkiezingen in 2007 bedroeg het aantal partijen zeven, waarna het in de daaropvolgende Statenperiodes opliep naar twaalf direct na de verkiezingen in 2019.[80] Dit is exclusief afsplitsingen gedurende een Statenperiode.



Figuur 10: aantal partijen vertegenwoordigd in PS Fryslân 2003-2019 (bronnen: Kiesraad en griffie Fryslân), bewerking NRK

Het aantal afsplitsingen per periode wordt weergegeven in tabel 16. Sinds de verkiezingen in 2019 zijn er twee afsplitsingen geweest. Per november 2021 bedraagt het aantal partijen daardoor veertien.

Tabel 16: Aantal afsplitsingen per bestuursperiode

Bestuursperiode	Aantal afsplitsingen
2003-2007	0
2007-2011	1
2011-2015	3
2015-2019	2
2019-nu	2

[80] Kiesraad. (2021). Opgehaald van Databank Verkiezingsuitslagen: https://www.verkiezingsuitslagen.nl/

Fragmentatie en omvang fracties

Bestaan Provinciale Staten uit een paar (hele) grote fracties en heel veel kleine? Of juist uit heel veel vrijwel even kleine fracties? Wat van belang is, is de mate van fragmentatie. Tekstkader I geeft dit weer.

Naast het aantal fracties is het van belang te kijken naar de relatieve omvang van de grootste partij(en) in Provinciale Staten en het aantal kleine partijen per periode (tabel 17). Dan blijkt dat het zetelaandeel van de grootste partij in de Staten direct na de verkiezingen geleidelijk afneemt (van 29 procent in 2003 naar 19 procent in 2019). Hetzelfde geldt voor het zetelaandeel van de drie grootste partijen direct na verkiezingen. Sinds de verkiezingen van 2015 bemachtigen de drie grootste partijen bij elkaar niet langer meer dan vijftig procent van de zetels.

Tabel 17: zetelaandeel grootste partijen, aantal kleine partijen en aantal éénpersoonsfracties na verkiezingen 2003-2019

Na verkiezingen in:	Zetelaandeel grootste partij (%)	Zetelaandeel twee grootste partijen (%)	Zetelaandeel drie grootste partijen (%)	Aantal fracties met 3 zetels of minder	Waarvan éénpersoonsfracties
2003	29	56	69	6	3
2007	28	56	67	2	0
2011	26	44	58	4	0
2015	21	37	49	5	3
2019	19	33	47	7	2

De tabel bevat ook informatie over het aantal kleine partijen, gedefinieerd als partijen met één, twee of drie zetels, en het aantal eenpersoonspartijen in Provinciale Staten. Uit de tabel blijkt dat het aantal kleine partijen en het aantal eenpersoonspartijen direct na verkiezingen over de periode 2003-2019 sterk wisselend is, maar niet dat het toegenomen is.

Tekstkader I: maatstaf voor politieke fragmentatie

Enkele politicologen hebben een maatstaf ontwikkeld voor politieke fragmentatie:[81] het getal 1 delen door de som van het gekwadrateerde zetelaandeel[82] van iedere politieke partij in de betreffende volksvertegenwoordiging. In formulevorm:

$$N = \frac{1}{\sum_{i=1}^{n} p_i^2}$$

Hierbij staat *n* voor het aantal partijen dat minimaal één zetel heeft in Provinciale Staten en P^2 het kwadraat van het zetelaandeel van iedere partij in Provinciale Staten. Hoe hoger deze maat (N), des te minder macht individuele partijen hebben, doorgaans omdat er relatief veel andere partijen in de Staten zitten en/of omdat partijen relatief klein zijn. De politieke fragmentatie is hoog (volgens deze methode), als deze maat 5 of hoger is.

Met deze methode manier kunnen we de politieke fragmentatie in de Friese Staten berekenen. Die blijkt toegenomen te zijn, van 5,1 in 2003, 5,0 in 2007, 6,6 in 2011, 7,9 in 2015, naar 9,0 in 2019. Als we afsplitsingen zouden meetellen, zou de fragmentatie nog groter zijn.

[81] Laakso, M., & Taagepera, R., Comparative Political Studies, a measure with application to West Europe, 1979.
[82] Het aantal zetels dat een partij heeft, als percentage van het totale aantal beschikbare zetels.

Bijlage 2: Enquête Statenleden Fryslân

Onderdeel ondersteuning

In het eerste deel van de enquête ligt de focus op acht onderscheiden vormen van inhoudelijke informatievoorziening en/of ondersteuning. Deze acht vormen zijn:

- Samengevatte en geduide beleidsinformatie;
- Voortgangs- en/of monitoringsinformatie waaruit blijkt of beleid werkt;
- Inhoudelijke informatievoorziening over algemene maatschappelijke ontwikkelingen;
- Inhoudelijke informatievoorziening over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag;
- Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies;
- Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's;
- Hulp bij inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen;
- Hulp bij inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning.

Per vorm is de Statenleden[83] gevraagd in hoeverre er behoefte aan is. Dit is gedaan door ze te laten kiezen tussen 1 en 5, waarbij 1 staat voor 'geen behoefte' en 5 voor 'veel behoefte'. Ook zijn de opties 'weet niet' en 'niet van toepassing' gegeven. Indien de Statenleden aangegeven hebben behoefte te hebben aan de vorm van ondersteuning, dan zijn ook de volgende vragen voorgelegd:

- Wie voorziet u in de praktijk in deze behoefte?
- Hoe tevreden bent u daarover?
- Wie zou in een ideale situatie voorzien in deze behoefte?

Bij deze drie vragen konden de Statenleden kiezen uit vijf personen/instanties die een rol spelen in de ondersteuning van de Statenleden. Deze personen/instanties zijn het College van Gedeputeerde Staten en de ambtelijke ondersteuning, de griffie, de onderzoeksafdeling van de griffie, de fractieondersteuning en overige bronnen van ondersteuning.[84] De Statenleden konden hun standpunt aangeven op een schaal van 1 tot 5. Hierbij is 1 'niet' en 5 'veel'. Ook zijn 'weet niet' en 'niet van toepassing' als antwoordmogelijkheden gegeven.

[83] Oorspronkelijk zijn ook commissieleden, niet-zijnde Statenleden, uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek. In Fryslân heeft één commissielid de enquête ingevuld. Vanwege onderzoekstechnische redenen is deze enquête niet meegenomen in de verdere analyse van de resultaten.

[84] Onder 'overige bronnen van ondersteuning' verstaat de Noordelijke Rekenkamer de media, het eigen netwerk, het partijnetwerk, maatschappelijke organisaties, ect.

Hieronder volgt per vorm van inhoudelijke informatievoorziening en/of ondersteuning de enquêteresultaten.

- SAMENGEVATTE EN GEDUIDE BELEIDSINFORMATIE;

1. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 1	ANTWOORDEN	RATIO
1	0	0,0%
2	0	0,0%
3	2	6,9%
4	12	41,4%
5	15	51,7%
Weet niet	0	0,0%
Niet van toepassing	0	0,0%

2. Wie voorzien u van samengevatte en geduide beleidsinformatie?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 2	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	0	5	11	8	5	0	0
Griffie	0	4	10	10	5	0	0
Fractie-ondersteuning	0	2	9	6	12	0	0
Overig	7	4	7	2	2	3	4

3. Hoe tevreden bent u over de verkregen samengevatte en geduide beleidsinformatie?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 3	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	1	6	14	3	4	1	0
Griffie	0	3	8	12	4	2	0
Fractie-ondersteuning	0	1	4	9	14	1	0
Overig	2	2	7	2	1	7	8

4. Wie zouden u moeten voorzien van samengevatte en geduide beleidsinformatie?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 4	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	2	0	3	10	14	0	0
Griffie	1	1	6	10	11	0	0
Fractie-ondersteuning	0	1	8	4	16	0	0
Overig	2	0	6	3	5	7	6

- VOORTGANGS- EN/OF MONITORINGSINFORMATIE WAARUIT BLIJKT OF BELEID WERKT;

5. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 5	ANTWOORDEN	RATIO
1	0	0,0%
2	0	0,0%
3	2	6,9%
4	6	20,7%
5	21	72,4%
Weet niet	0	0,0%
Niet van toepassing	0	0,0%

6. Wie voorzien u van voortgangs- en/of monitoringsinformatie waaruit blijkt of beleid werkt?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 6	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	2	3	6	10	8	0	0
Griffie	5	9	5	5	0	2	3
Fractie-ondersteuning	6	6	9	5	1	0	2
Overig	3	3	6	4	1	7	5

7. Hoe tevreden bent u over de verkregen voortgangs- en/of monitoringsinformatie waaruit blijkt of beleid werkt?

28x Antwoorden **1x** onbeantwoord

Antwoord vraag 7	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	6	7	10	3	0	2	0
Griffie	0	5	8	5	0	5	5
Fractie-ondersteuning	1	2	6	11	2	2	4
Overig	1	1	10	1	1	7	7

8. Wie zouden u moeten voorzien van voortgangs- en/of monitoringsinformatie waaruit blijkt of beleid werkt?

28x Antwoorden **1x** onbeantwoord

Antwoord vraag 8	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	0	0	0	7	21	0	0
Griffie	3	5	7	6	3	1	3
Fractie-ondersteuning	2	6	10	4	3	0	3
Overig	1	0	7	5	2	8	5

- INHOUDELIJKE INFORMATIEVOORZIENING OVER ALGEMENE MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN;

9. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 9	ANTWOORDEN	RATIO
1	2	6,9%
2	1	3,4%
3	5	17,2%
4	10	34,5%
5	10	34,5%
Weet niet	0	0,0%
Niet van toepassing	1	3,4%

10. Wie voorzien u van inhoudelijke informatie over algemene maatschappelijke ontwikkelingen?

25x Antwoorden **4x** onbeantwoord

Antwoord vraag 10	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	2	8	10	3	2	0	0
Griffie	8	3	7	4	0	0	3
Fractie-ondersteuning	2	2	5	7	7	1	1
Overig	3	0	4	1	11	3	3

11. Hoe tevreden bent u over de verkregen inhoudelijke informatie over algemene maatschappelijke ontwikkelingen?

25x Antwoorden **4x** onbeantwoord

Antwoord vraag 11	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	3	4	8	5	0	3	2
Griffie	4	1	8	3	0	4	5
Fractie-ondersteuning	1	2	5	7	6	3	1
Overig	1	2	6	4	4	5	3

12. Wie zouden u moeten voorzien van inhoudelijke informatie over algemene maatschappelijke ontwikkelingen?

Antwoord vraag 12	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	2	2	9	5	6	1	0
Griffie	3	3	7	7	2	0	3
Fractie-ondersteuning	0	0	8	8	8	0	1
Overig	0	1	4	3	9	5	3

25x Antwoorden **4x** onbeantwoord

- INHOUDELIJKE INFORMATIEVOORZIENING OVER EERDERE FRACTIESTANDPUNTEN OF STEMGEDRAG;

13. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 13	ANTWOORDEN	RATIO
1	1	3,4%
2	1	3,4%
3	6	20,7%
4	8	27,6%
5	13	44,8%
Weet niet	0	0,0%
Niet van toepassing	0	0,0%

14. Wie voorzien u van inhoudelijke informatie over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag?

27x Antwoorden **2x** onbeantwoord

Antwoord vraag 14	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	10	3	3	0	0	1	10
Griffie	5	5	3	6	1	1	6
Fractie-ondersteuning	0	1	0	6	20	0	0
Overig	7	2	2	2	0	3	11

15. Hoe tevreden bent u over de verkregen inhoudelijke informatie over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag?

27x Antwoorden **2x** onbeantwoord

Antwoord vraag 15	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	3	1	4	0	3	1	15
Griffie	2	3	8	2	2	2	8
Fractie-ondersteuning	2	0	1	9	14	0	1
Overig	2	2	2	1	2	4	14

16. Wie zouden u moeten voorzien van inhoudelijke informatie over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag?

27x Antwoorden **2x** onbeantwoord

Antwoord vraag 16	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	10	2	3	2	1	0	9
Griffie	2	1	8	6	4	0	6
Fractie-ondersteuning	0	0	1	5	21	0	0
Overig	3	3	5	1	1	2	12

- INHOUDELIJKE INFORMATIEVOORZIENING OVER VERGELIJKBARE BESLUITEN IN ANDERE PROVINCIES;

17. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 17	ANTWOORDEN	RATIO
1	1	3,4%
2	2	6,9%
3	6	20,7%
4	11	37,9%
5	8	27,6%
Weet niet	1	3,4%
Niet van toepassing	0	0,0%

18. Wie voorzien u van inhoudelijke informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies?

25x Antwoorden **4x** onbeantwoord

Antwoord vraag 18	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	8	5	6	1	0	3	2
Griffie	7	7	0	2	3	3	3
Fractie-ondersteuning	2	2	5	8	6	1	1
Overig	3	2	2	6	4	2	6

19. Hoe tevreden bent u over de verkregen inhoudelijke informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies?

25x Antwoorden **4x** onbeantwoord

Antwoord vraag 19	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	6	7	3	1	3	2	3
Griffie	5	7	2	1	2	2	6
Fractie-ondersteuning	2	2	6	6	6	1	2
Overig	2	3	4	3	4	2	7

20. Wie zouden u moeten voorzien van inhoudelijke informatie over vergelijkbare besluiten in andere provincies?

25x Antwoorden **4x** onbeantwoord

Antwoord vraag 20	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	4	3	5	8	3	2	0
Griffie	3	0	5	5	7	1	4
Fractie-ondersteuning	1	2	4	5	11	0	2
Overig	1	2	5	3	5	2	7

- INHOUDELIJKE INFORMATIEVOORZIENING OVER ALTERNATIEVE SCENARIO'S;

21. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 21	ANTWOORDEN	RATIO
1	0	0,0%
2	1	3,4%
3	3	10,3%
4	7	24,1%
5	16	55,2%
Weet niet	2	6,9%
Niet van toepassing	0	0,0%

22. Wie voorzien u van inhoudelijke informatie over alternatieve scenario's?

Antwoord vraag 22	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	1	5	4	8	5	3	0
Griffie	6	4	5	6	1	2	2
Fractie-ondersteuning	2	3	8	5	5	2	1
Overig	2	2	6	2	3	6	5

26x Antwoorden **3x** onbeantwoord

23. Hoe tevreden bent u over de verkregen inhoudelijke informatie over alternatieve scenario's?

26x Antwoorden **3x** onbeantwoord

Antwoord vraag 23	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	3	10	8	3	0	2	0
Griffie	2	10	5	3	1	2	3
Fractie-ondersteuning	1	2	8	9	3	2	1
Overig	1	4	4	4	2	6	5

24. Wie zouden u moeten voorzien van inhoudelijke informatie over alternatieve scenario's?

26x Antwoorden **3x** onbeantwoord

Antwoord vraag 24	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	1	1	4	6	14	0	0
Griffie	5	2	1	10	6	0	2
Fractie-ondersteuning	2	1	8	6	6	1	2
Overig	1	3	5	3	3	7	4

- HULP BIJ INHOUDELIJKE VOORBEREIDING VAN WOORDVOERINGEN, MOTIES, AMENDEMENTEN EN/OF SCHRIFTELIJKE VRAGEN;

25. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 25	ANTWOORDEN	RATIO
1	2	6,9%
2	3	10,3%
3	6	20,7%
4	5	17,2%
5	11	37,9%
Weet niet	0	0,0%
Niet van toepassing	2	6,9%

26. Wie helpen u bij de inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen?

22x Antwoorden **7x** onbeantwoord

Antwoord vraag 26	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	8	5	3	1	0	2	3
Griffie	2	7	6	2	4	1	0
Fractie-ondersteuning	0	1	2	2	17	0	0
Overig	3	1	5	2	0	5	6

27. Hoe tevreden bent u over de verkregen hulp bij de inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen?

Antwoord vraag 27	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	2	3	4	1	2	2	8
Griffie	1	0	8	4	7	2	0
Fractie-ondersteuning	1	0	2	6	13	0	0
Overig	3	1	5	2	0	4	7

22x Antwoorden **7x** onbeantwoord

28. Wie zouden u moeten helpen bij de inhoudelijke voorbereiding van woordvoeringen, moties, amendementen en/of schriftelijke vragen?

22x Antwoorden **7x** onbeantwoord

Antwoord vraag 28	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	7	3	2	2	0	3	5
Griffie	0	3	5	6	7	1	0
Fractie-ondersteuning	0	0	0	3	18	1	0
Overig	2	0	7	1	1	5	6

- HULP BIJ INHOUDELIJKE VOORBEREIDING VAN EEN INITIATIEFVOORSTEL IN DE VORM VAN SPECIALISTISCHE ONDERSTEUNING.

29. In hoeverre heeft u hier behoefte aan?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 29	ANTWOORDEN	RATIO
1	1	3,4%
2	4	13,8%
3	3	10,3%
4	4	13,8%
5	15	51,7%
Weet niet	1	3,4%
Niet van toepassing	1	3,4%

30. Wie helpen u bij de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel (in de vorm van specialistische hulp)?

22x Antwoorden **7x** onbeantwoord

Antwoord vraag 30	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en/of ambtelijke organisatie	5	2	4	5	3	1	2
Griffie	0	4	4	6	5	2	1
Fractie-ondersteuning	0	0	3	2	17	0	0
Overig	0	1	6	3	6	4	2

31. Hoe tevreden bent u over de verkregen hulp bij de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel (in de vorm van specialistische hulp)?

22x Antwoorden **7x** onbeantwoord

Antwoord vraag 31	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	2	0	5	5	1	3	6
Griffie	0	1	8	4	4	2	3
Fractie-ondersteuning	0	0	4	5	10	1	2
Overig	0	0	8	3	2	5	4

32. Wie zouden u moeten helpen bij de inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel (in de vorm van specialistische hulp)?

22x Antwoorden **7x** onbeantwoord

Antwoord vraag 32	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
College van Gedeputeerde Staten en ambtelijke ondersteuning	4	1	6	2	8	0	1
Griffie	0	1	5	2	12	1	1
Fractie-ondersteuning	0	0	2	3	17	0	0
Overig	1	2	3	3	4	5	4

Ter afsluiting van het onderdeel inhoudelijke informatievoorziening en/of ondersteuning is de Statenleden middels vraag 33 de mogelijkheid gegeven aanvullende informatie te geven aan de onderzoekers.

33. Zijn er, naast de eerder beantwoorde vragen, nog zaken die u aan de onderzoekers wilt meegeven met betrekking tot de 8 vormen van inhoudelijke informatievoorziening en/of ondersteuning?

Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

34. Hier volgen enkele stellingen over de ondersteuning waar Provinciale Staten recht op hebben, zoals ambtelijke bijstand, ondersteuning van de griffie en fractieondersteuning. Geef aan in hoeverre u het met de stelling eens bent.

29x Antwoorden	**0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 34	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	
In theorie beslissen Provinciale Staten niet over de benodigde ondersteuning.	1 3,4%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 3,4%	4 13,8%	2 6,9%	5 17,2%	7 24,1%	5 17,2%	4 13,8%	In theorie beslissen Provinciale Staten over de benodigde ondersteuning.
In de praktijk heb ik niets te zeggen over de ondersteuning die ik krijg.	2 6,9%	1 3,4%	1 3,4%	1 3,4%	1 3,4%	3 10,3%	2 6,9%	7 24,1%	6 20,7%	3 10,3%	2 6,9%	In de praktijk heb ik volledige zeggenschap over de ondersteuning die ik krijg.
Ik vind het bezwaarlijk als Provinciale Staten investeren in de eigen ondersteuning als daarmee de kwaliteit van het Statenwerk verbetert.	1 3,4%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 10,3%	0 0,0%	4 13,8%	7 24,1%	8 27,6%	6 20,7%	Ik heb geen enkel bezwaar als Provinciale Staten investeren in de eigen ondersteuning als daarmee de kwaliteit van het Statenwerk verbetert.
De geboden ondersteuning aan beginnende Statenleden is onvoldoende.	0 0,0%	3 10,3%	1 3,4%	3 10,3%	2 6,9%	3 10,3%	3 10,3%	3 10,3%	5 17,2%	3 10,3%	3 10,3%	De geboden ondersteuning aan beginnende Statenleden is goed.
Als Statenlid weet ik niet welke informatie ik nodig heb om een weloverwogen keuze te maken.	0 0,0%	0 0,0%	1 3,4%	0 0,0%	1 3,4%	3 10,3%	1 3,4%	11 37,9%	5 17,2%	4 13,8%	3 10,3%	Als Statenlid weet ik heel goed welke informatie ik nodig heb om een weloverwogen keuze te maken.
Als ik als Statenlid hulp nodig heb, dan weet ik niet waar ik die kan krijgen.	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 6,9%	1 3,4%	1 3,4%	2 6,9%	7 24,1%	6 20,7%	5 17,2%	5 17,2%	Als ik als Statenlid hulp nodig heb, dan weet ik precies waar ik die kan krijgen.
Als Statenlid is het lastig om een helder overzicht te krijgen van besluitvorming die in het verleden heeft plaatsgevonden en welke afwegingen toen een rol hebben gespeeld.	1 3,4%	3 10,3%	3 10,3%	7 24,1%	3 10,3 %	4 13,8%	3 10,3%	2 6,9%	1 3,4%	2 6,9%	0 0,0%	Als Statenlid kan ik gemakkelijk een helder overzicht krijgen van besluitvorming die in het verleden heeft plaatsgevonden en welke afwegingen toen een rol hebben gespeeld.
Er zijn geen kwaliteitseisen verbonden aan stukken die Statenleden ontvangen.	2 6,9%	0 0,0%	4 13,8%	3 10,3%	2 6,9%	5 17,2%	2 6,9%	4 13,8%	4 13,8%	2 6,9%	1 3,4%	Er zijn kwaliteitseisen verbonden aan stukken die Statenleden ontvangen.
De kwaliteitseisen aan stukken die Statenleden ontvangen worden niet nageleefd.	1 3,4%	0 0,0%	7 24,1%	1 3,4%	2 6,9%	10 34,5%	1 3,4%	5 17,2%	1 3,4%	0 0,0%	1 3,4%	De kwaliteitseisen aan stukken die Statenleden ontvangen worden goed nageleefd.

35. Zijn er, naast de eerder beantwoorde vragen, nog zaken die u aan de onderzoekers wilt meegeven rondom het thema 'ondersteuning'?
Ter afsluiting van het onderdeel 'ondersteuning' is de Statenleden middels vraag 35 de mogelijkheid gegeven aanvullende informatief te geven aan de onderzoekers.
Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

Onderdeel Statenarchief

36. Hoe vaak maakt u gebruik van het Statenarchief voor de archieffunctie?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 36	ANTWOORDEN	RATIO
Bijna elke dag	2	6,9%
Ongeveer 2 tot 5 keer per week	2	6,9%
Ongeveer 1 keer per week	4	13,8%
Ongeveer 1 keer per twee weken	2	6,9%
Ongeveer 1 keer per maand	8	27,6%
Ik maak nooit gebruik van het Statenarchief	11	37,9%

37. Nu volgen er enkele stellingen over het Statenarchief, geef aan in hoeverre u het met de stelling eens bent.

18x Antwoorden **11x** onbeantwoord

Antwoord vraag 37	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	
Ik kan helemaal niet snel en eenvoudig relevante informatie vinden tussen alle bewaarde informatie.	1 5,6%	4 22,2%	2 11,1%	4 22,2%	0 0,0%	1 5,6%	4 22,2%	0 0,0%	2 11,1%	0 0,0%	0 0,0%	**Ik kan heel snel en eenvoudig relevante informatie vinden tussen alle bewaarde informatie.**
Ik kan relevante informatie alleen tegen kosten verkrijgen.	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 16,7%	1 5,6%	2 11,1%	4 22,2%	2 11,1%	6 33,3%	**Ik kan de relevante informatie kosteloos verkrijgen.**
De informatie is niet direct toegankelijk.	0 0,0%	1 5,6%	1 5,6%	3 16,7%	1 5,6%	0 0,0%	4 22,2%	3 16,7%	2 11,1%	2 11,1%	1 5,6%	**De informatie is direct toegankelijk.**
Het is niet helder wat de betekenis is van de informatie binnen het beleidsproces waar het is ontvangen of gemaakt.	0 0,0%	0 0,0%	2 11,1%	2 11,1%	2 11,1%	2 11,1%	4 22,2%	2 11,1%	1 5,6%	3 16,7%	0 0,0%	**Het is volstrekt helder wat de betekenis is van de informatie binnen het beleidsproces waar het is ontvangen of gemaakt.**
De informatie is onbetrouwbaar.	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	3 16,7%	3 16,7%	4 22,2%	1 5,6%	4 22,2%	3 16,7%	**De informatie is betrouwbaar.**
Ik kan niet op iedere locatie relevante informatie verkrijgen.	1 5,6%	1 5,6%	3 16,7%	1 5,6%	2 11,1%	2 11,1%	2 11,1%	1 5,6%	5 27,8%	0 0,0%	0 0,0%	**Ik kan op iedere locatie relevante informatie verkrijgen.**

Ter afsluiting van het onderdeel Statenarchief is de Statenleden middels vraag 38 de mogelijkheid gegeven aanvullende informatie te geven aan de onderzoekers.

38. Zijn er, naast de eerder beantwoorde vragen, nog zaken die u aan de onderzoekers wilt meegeven rondom het thema 'Gebruik van het Statenarchief'?
Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

Onderdeel	algemene	vragen

39. Wat is uw naam? De Statenleden is gevraagd hun naam achter te laten. Het enige doel van deze vraag is om de onderzoekers inzicht te verschaffen over wie de enquête heeft ingevuld, zodat er gericht gerappelleerd kon worden. De enquêteresultaten worden in het eindrapport alleen zo gepresenteerd dat de informatie niet tot individuele personen of partijen te herleiden zijn. Medewerkers die zich bezwaard voelden, hadden de kans zich te anonimiseren.

40. Welke politieke partij vertegenwoordigt u?
Het doel van deze vraag was om na te kunnen gaan in hoeverre alle partijen vertegenwoordigd zijn in de enquêteresultaten en om onderscheid te kunnen maken in de enquêteresultaten tussen bijvoorbeeld grote en kleine partijen of coalitie- en oppositiepartijen. De enquêteresultaten worden in het eindrapport alleen zo gepresenteerd dat de informatie niet tot individuele personen of partijen te herleiden zijn.

41. Hoeveel jaar heeft u ervaring als volksvertegenwoordiger, bestuurder en/of fractie-ondersteuner binnen het openbaar bestuur?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 41	ANTWOORDEN	RATIO
0 tot 2 jaar	4	13,8%
2 tot 4 jaar	11	37,9%
4 tot 6 jaar	2	6,9%
6 tot 8 jaar	1	3,4%
8 jaar of meer	11	37,9%

42. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 42	ANTWOORDEN	RATIO
Basisonderwijs	0	0,0%
VMBO	0	0,0%
HAVO	2	6,9%
VWO	0	0,0%
MBO	2	6,9%
HBO-Bachelor	8	27,6%
HBO-Master	6	20,7%
WO-Bachelor	2	6,9%
WO-Master	9	31,0%
Doctorsgraad	0	0,0%
Andere...	0	0,0%

43. Hoeveel uur besteedt u gemiddeld per week aan het Statenwerk?

29x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD 43	ANTWOORDEN	RATIO
0 tot 8 uur	2	6,9%
9 tot 16 uur	7	24,1%
17 tot 24 uur	15	51,7%
25 tot 32 uur	5	17,2%
32 uur of meer.	0	0,0%

Hierna is de

44. Laat hier uw contactgegevens achter als wij u mogen benaderen voor een interview om verder door te praten over de thematiek van deze enquête. Tot slot is de Statenleden gevraagd hun contactgegevens achter te laten indien de

onderzoekers ze mogen benaderen om door te praten over deze thematiek. 17 Statenleden hebben hier gehoor aangegeven.

Ter afsluiting van de enquête is de Statenleden middels vraag 45 de mogelijkheid gegeven aanvullende informatie te geven aan de onderzoekers.

45. Tot slot, heeft u naar aanleiding van deze enquête nog opmerkingen en/of suggesties?
Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

Bijlage 3: Beschrijvende statistieken enquête onder PS

Tabel 18: Beschrijvende statistieken enquête PS Fryslân

	Fryslân
Totaal aantal ingevulde enquêtes	28
Aantal Statenleden in PS	43
Responspercentage	65,1 %
Aantal fracties in PS ten tijde van enquête	14
Aantal fracties waarvan minimaal 1 lid de enquête heeft ingevuld	13
Aantal respondenten van coalitiepartijen	13
Aantal respondenten van oppositiepartijen	15
Percentage respondenten van coalitiepartijen	46,4 %
Percentage respondenten van oppositiepartijen	53,6 %
Aantal respondenten van kleine partijen (3 of minder zetels)	13
Percentage respondenten van kleine partijen (3 of minder zetels)	46,4 %

Bijlage 4: Enquête fractieondersteuners

1. Hieronder volgen twee uitspraken. Geef per uitspraak aan in hoeverre deze op uw individuele situatie van toepassing is (1=helemaal niet van toepassing en 5=helemaal wel van toepassing).

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 1	1	2	3	4	5	WEET NIET
De werkzaamheden die ik voor de Statenfractie verricht zijn voornamelijk praktisch van aard (bijvoorbeeld plannen van afspraken).	1	10	1	1	2	0
De werkzaamheden die ik voor de Statenfractie verricht zijn voornamelijk politiek-inhoudelijk van aard (bijvoorbeeld het inhoudelijk voorbereiden van moties of amendementen).	0	0	1	4	8	2

2. Stelling: "Er is een duidelijk verschil tussen de werkzaamheden die de fractie-ondersteuning uitvoert voor de Statenfractie, de werkzaamheden die de griffie uitvoert voor de Statenfractie en de werkzaamheden die de ambtelijke organisatie van de provincie uitvoert voor de Statenfractie."

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 2	ANTWOORDEN	RATIO
1	0	0,0%
2	1	6,7%
3	1	6,7%
4	7	46,7%
5	6	40,0%

3. Geef op een schaal van 1 tot 5 aan in welke mate u de volgende soorten inhoudelijke ondersteuning geeft aan uw Statenleden. Hierbij is 1 'geen ondersteuning' en 5 'veel ondersteuning'.

Antwoord vraag 3	1	2	3	4	5	WEET NIET	NIET VAN TOEPASSING
Samenvatten en duiden van beleidsinformatie	0	1	3	1	10	0	0
Het bieden van voortgangsinformatie of monitoringsinformatie, waaruit blijkt of beleid werkt.	0	6	1	6	2	0	0
Inhoudelijke informatievoorziening over algemene maatschappelijke ontwikkelingen.	0	2	4	3	6	0	0
Inhoudelijke informatievoorziening over eerdere fractiestandpunten of stemgedrag.	0	1	3	3	8	0	0
Inhoudelijke informatievoorziening over vergelijkbare besluiten in andere provincies.	1	4	2	2	6	0	0
Inhoudelijke informatievoorziening over alternatieve scenario's.	0	4	1	4	6	0	0
Inhoudelijke voorbereiding met betrekking tot woordvoering en het opstellen van moties, amendementen en schriftelijke vragen.	0	0	0	1	13	1	0
Inhoudelijke voorbereiding van een initiatiefvoorstel in de vorm van specialistische ondersteuning.	0	1	0	4	9	1	0

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

4. Zijn er, naast de eerder beantwoorde vragen, nog zaken die u aan de onderzoekers wilt meegeven rondom het thema 'werkzaamheden en afbakening'?
Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

5. Hoe vaak maakt u gebruik van het Statenarchief voor de archieffunctie?

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 5	ANTWOORDEN	RATIO
Bijna iedere dag	5	33,3%
Ongeveer 2 tot 5 keer per week	3	20,0%
Ongeveer 1 keer per week	4	26,7%
Ongeveer 1 keer per 2 weken	2	13,3%
Ongeveer 1 keer per maand	1	6,7%
Ik maak nooit gebruik van het Statenarchief	0	0,0%

6. Nu volgen er enkele stellingen over het Statenarchief, geef aan in hoeverre u het met de stelling eens bent.

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

Antwoord vraag 6	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	
Ik kan helemaal niet snel en eenvoudig relevante informatie vinden tussen alle bewaarde informatie.	0 0,0%	0 0,0%	5 33,3%	3 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 26,7%	1 6,7%	1 6,7%	1 6,7%	0 0,0%	Ik kan heel snel en eenvoudig relevante informatie vinden tussen alle bewaarde informatie.
Ik kan relevante informatie niet op iedere locatie verkrijgen.	0 0,0%	0 0,0%	1 6,7%	1 6,7%	2 13,3%	0 0,0%	2 13,3%	1 6,7%	4 26,7%	3 20,0%	1 6,7%	Ik kan relevante informatie op iedere locatie verkrijgen.
Ik kan relevante informatie alleen tegen kosten verkrijgen.	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 6,7%	0 0,0%	0 0,0%	1 6,7%	6 40,0%	7 46,7%	Ik kan de relevante informatie kosteloos verkrijgen.
De informatie is niet direct toegankelijk.	1 6,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 13,3%	2 13,3%	6 40,0%	2 13,3%	2 13,3%	De informatie is direct toegankelijk.
Het is niet helder wat de betekenis is van de informatie binnen het beleidsproces waar het is ontvangen of gemaakt.	0 0,0%	0 0,0%	1 6,7%	2 13,3%	1 6,7%	3 20,0%	2 13,3%	3 20,0%	3 20,0%	0 0,0%	0 0,0%	Het is volstrekt helder wat de betekenis is van de informatie binnen het beleidsproces waar het is ontvangen of gemaakt.
De informatie is onbetrouwbaar.	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 6,7%	1 6,7%	2 13,3%	7 46,7%	3 20,0%	1 6,7%	De informatie is betrouwbaar.

7. Heeft uw fractie een eigen archief?

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 7	ANTWOORDEN	RATIO
Ja	14	93,3%
Nee	1	6,7%

8. Zijn er, naast de eerder beantwoorde vragen, nog zaken die u aan de onderzoekers wilt meegeven rondom het thema 'gebruik van het Statenarchief'?

Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

9. Wat is uw naam?

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

De fractieondersteuners is gevraagd hun naam achter te laten. Het enige doel van deze vraag is om de onderzoekers inzicht te verschaffen over wie de enquête heeft ingevuld, zodat er gericht gerappelleerd kon worden. De enquêteresultaten worden in het eindrapport alleen zo gepresenteerd dat de informatie niet tot individuele personen of partijen te herleiden zijn. Medewerkers die zich bezwaard voelden, hadden de kans zich te anonimiseren.

10. Welke politieke partij vertegenwoordigt u?

Het doel van deze vraag was om na te kunnen gaan in hoeverre alle partijen vertegenwoordigd zijn in de enquêteresultaten en om onderscheid te kunnen maken in de enquêteresultaten tussen bijvoorbeeld grote en kleine partijen of coalitie- en oppositiepartijen. De enquêteresultaten worden in het eindrapport alleen zo gepresenteerd dat de informatie niet tot individuele personen of partijen te herleiden zijn.

11. Hoeveel jaar werkt u als fractie-ondersteuner?

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 11	ANTWOORDEN	RATIO
Minder dan 1 jaar	0	0,0%
1 tot 3 jaar	5	33,3%
3 tot 7 jaar	7	46,7%
7 tot 12 jaar	1	6,7%
12 jaar of meer	2	13,3%

12. Stelling: "Ik verwacht later vanuit de fractie-ondersteuning door te stromen naar de positie van Statenlid voor dezelfde partij." (1=helemaal niet mee eens, 5=helemaal mee eens)

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 12	ANTWOORDEN	RATIO
1	8	53,3%
2	3	20,0%
3	3	20,0%
4	1	6,7%
5	0	0,0%

13. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

15x Antwoorden **0x** onbeantwoord

ANTWOORD VRAAG 13	ANTWOORDEN	RATIO
Basisonderwijs	0	0,0%
VMBO	0	0,0%
HAVO	0	0,0%
VWO	0	0,0%
MBO	1	6,7%
HBO-Bachelor	4	26,7%
HBO-Master	2	13,3%
WO-Bachelor	1	6,7%
WO-Master	7	46,7%
Doctorsgraad	0	0,0%

14. Laat hier uw contactgegevens achter als wij u mogen benaderen voor een interview om verder door te praten over de thematiek van deze enquête.

Tot slot is de fractieondersteuners gevraagd hun contactgegevens achter te laten indien de onderzoekers ze mogen benaderen om door te praten over deze thematiek. 9 fractieondersteuners hebben hier gehoor aangegeven.

15. Tot slot, heeft u naar aanleiding van deze enquête nog opmerkingen of suggesties?

Deze vraag is bedoeld om eventuele relevante zaken die niet aan de orde zijn geweest in de enquête, toch mee te kunnen wegen. De antwoorden op deze vraag voegden geen nieuwe informatie toe en zijn daarom achterwege gelaten.

Bijlage 5: Beschrijvende statistieken enquête fractieondersteuning

Tabel 19: Beschrijvende statistieken enquête fractieondersteuning Statenfracties Fryslân

	Fryslân
Totaal aantal ingevulde enquêtes	15
Aantal fractiemedewerkers Statenfracties Fryslân	22
Responspercentage	68,2 %
Aantal respondenten van coalitiepartijen	5
Aantal respondenten van oppositiepartijen	10
Percentage respondenten van coalitiepartijen	33,3 %
Percentage respondenten van oppositiepartijen	66,7 %
Aantal respondenten van kleine partijen (3 of minder zetels)	5
Percentage respondenten van kleine partijen (3 of minder zetels)	33,3 %

Bijlage 6: Doelstellingen griffie

In het Griffieplan 2019-2023 heeft de griffie drie doelstellingen, of sporen, geformuleerd. Spoor 1 luidt: “We zorgen er voor dat Provinciale Staten als geheel, de leden van Provinciale Staten individueel en de voorzitter van Provinciale Staten in het bijzonder hun werk adequaat kunnen uitvoeren. We volgen nieuwe ontwikkelingen en informeren Provinciale Staten hierover.” Om dit spoor concreet te maken, heeft de griffie zeven punten geformuleerd:

- De griffie zorgt ervoor dat de informatie voor Statenleden volledig is en op het afgesproken moment op de afgesproken plaats beschikbaar is;
- De griffie zorgt dat de procedures duidelijk zijn. Statenleden weten hoe vergaderingen verlopen en hoe zij optimaal gebruik kunnen maken van de middelen en rechten die ze hebben;
- De griffie zorgt dat Statenleden met behulp van opleidingen hun werk goed kunnen doen;
- De griffie geeft gevraagd en ongevraagd advies over behandelvoorstellen, de inhoud van moties of de inzet van instrumenten;
- De griffie zorgt ervoor dat facilitaire zaken rondom Statenvergaderingen en andere Statenbijeenkomsten goed geregeld zijn;
- De griffie onderhoudt goed contact met Statenleden om zo scherp te zijn op signalen over de dienstverlening en te polsen waar zij behoefte aan hebben;
- De griffie stelt de Staten in staat om proactiever te worden en meer kaderstellend te zijn.

Spoor 2 luidt: “We willen de drempel tussen Provinciale Staten en de inwoners van Fryslân verlagen. We willen het werk van de Staten meer bekendheid geven in Fryslân maar ook in de provinciale organisatie. De Statengriffie werkt aan bestendiging, vernieuwing en verbetering van de onderlinge samenwerking binnen de provinciale organisatie.” Om dit spoor concreet te maken, heeft de griffie negen punten geformuleerd:

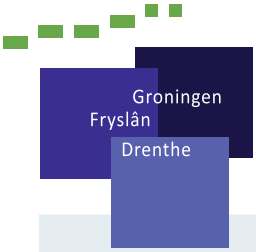
- De griffie gaat een eigentijdse communicatiestrategie ontwikkelen, zodat een groter deel van de Friese samenleving bereikt wordt;
- De griffie gaat proactief met inwoners in gesprek om erachter te komen wat er in de Friese samenleving speelt;
- Wanneer een onderwerp een regionaal karakter heeft, probeert de griffie de vergadering in de regio te laten plaatsvinden;
- De griffie gaat inwoners actief attenderen op politieke momenten en hoe ze kunnen deelnemen aan dit proces;
- De griffie werkt mee aan het Fries Jeugd Parlement en organiseert Statenspelen, om zo het VMBO en het basisonderwijs beter te bereiken;

- De griffie wil op een aansprekende manier het werk van de Staten onder de aandacht brengen via sociale media;
- De griffie ontwikkelt een integraal plan van aanpak rondom jongerenparticipatie;
- De griffie zendt expertmeetings en informerende bijeenkomsten uit via internet;
- De griffie gaat door met het organiseren van activiteiten zoals de Steatemerk en Gast van de Staten;

Spoor 3 luidt: “We willen bijdragen aan een evenwichtig samenspel tussen PS en GS. Wij streven er naar om samen met de ambtelijke organisatie(met respect voor elkaars rollen) Provinciale Staten optimaal te bedienen.” Om dit spoor concreet te maken, heeft de griffie acht punten geformuleerd:

- De griffie wil zich laagdrempelig opstellen in contacten met het College en de ambtelijke organisatie;
- De griffie informeert het college en de dienst proactief en vroegtijdig over zaken die invloed hebben op de besluitvorming in Provinciale Staten;
- De griffie zoekt bij onduidelijkheid of onuitgesproken verwachtingen de dienst op om in samenwerking het werk goed voor te bereiden;
- De griffie nodigt zichzelf uit bij verschillende afdelingen om over de samenwerking te spreken;
- De griffie verzorgt verslagen van vergaderingen binnen vijf werkdagen;
- De griffie adviseert proactief over de collegestukken en adviseert over Statenvoorstellen en andere zaken die Provinciale Staten aangaan;
- De griffie levert een bijdrage aan de cursussen “Politieke sensitiviteit” en “Hoe werkt de provincie”;
- De griffier heeft maandelijks een driehoeksoverleg met de algemeen directeur en de Commissaris van de Koning over de algehele gang van zaken.

Noordelijke
Rekenkamer



Dr Nassaulaan 5 | 9401 HJ Assen | 0592 304 790 | www.noordelijkerekenkamer.nl